

**ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО
МЕЖДУ ПРОТЕСТ И ПОЛИТИКИ:
МОНИТОРИНГ НА НАТРУПАНИЯ
ОПИТ ПРИ ИЗРАБОТВАНЕТО
И ПРИЛАГАНЕТО НА ПОЛИТИКИ**

ДОКЛАД – АНАЛИЗ

ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ
НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО 2009 – 2014 Г.

ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО
МЕЖДУ
ПРОТЕСТ И ПОЛИТИКИ:
МОНИТОРИНГ
НА НАТРУПАНИЯ ОПИТ
ПРИ ИЗРАБОТВАНЕТО
И ПРИЛАГАНЕТО НА ПОЛИТИКИ
ДОКЛАД – АНАЛИЗ

СДРУЖЕНИЕ „ЦЕНТЪР ЗА СОЦИАЛНИ ПРАКТИКИ“
СОФИЯ, 2014

Изданието е по проект BG05/619 „Училище за активно гражданство: устойчивост на граждански форуми за разработването на политики за развитие, функциониращи на равнище общности (общини или по-малки райони)“ с финансовата подкрепа на „Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство“ 2009 -2014. Цялата отговорност за съдържанието му се носи от Сдружение „Център за социални практики“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на „Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.“

www.eeagrants.org

centre for social practices

www.csp-sofia.org

©Автори: Васил Гарнизов, Иван Начев, Любомир Стефанов
 Дизайн: Double T
 Печат: Double T

ISBN 978-954-9853-24-7

СЪДЪРЖАНИЕ

Методология.....	6	Нови възможности за партньорство	
Цел на проекта.....	6	и участие.....	16
Организация на изследването.....	6	Протестите.....	17
Обща цел на проекта.....	6	Варна.....	18
Специфични цели на проекта.....	6	Стара Загора.....	24
Специфични изследователски цели.....	6	Благоевград.....	31
Фокус на изследването.....	6	Софийска област.....	34
Практики насочени към права		Община Ботевград.....	34
на човека.....	7	Община Горна Малина.....	35
Местни групи за адвокатстване и		Община Долна баня.....	35
защита на човешки права.....	7	Община Драгоман.....	36
Мрежи за адвокатстване и защита на		Община Етрополе.....	39
човешки права.....	7	Община Златица.....	39
Местни организации		Община Ихтиман.....	40
за адвокатстване и защита.....	8	Община Копревцица.....	40
Времеви и териториален		Община Костенец.....	40
обхват на проучването.....	8	Община Костинброд.....	41
Период на проучването.....	8	Община Мирково.....	44
Териториален обхват		Община Пиргон.....	44
на проучването.....	8	Община Правец.....	46
Методи.....	8	Община Самоков.....	46
Деск ризърч.....	8	Община Своге.....	47
Задачи за изследователите.....	9	Община Сливница.....	48
Идентификация.....	9	Община Челопеч.....	49
Регистрация.....	9	Изводи и дефицити.....	49
Систематизиране.....	9	Дефицити.....	50
Структура на изследователските		Добри практики.....	50
доклади.....	9	Използвана литература.....	52
Понятия.....	10		
Гражданско общество.....	10		
Гражданско участие.....	10		
Гражданско участие			
и права на човека.....	10		
Принципи на гражданско участие.....	10		
Нива на гражданско участие.....	11		
Етапи на гражданско участие			
при вземане на решения.....	11		
Националният контекст.....	14		
Правна рамка за партньорство			
и участие.....	15		

МЕТОДОЛОГИЯ

Първата фаза на проекта „Училище за активно гражданство: устойчивост на граждански форуми за разработването на политики за развитие, функциониращи на равнище общности“ предвижда проучването на натрупания опит при изработването и прилагането на политики с активното участие на граждани. Идеята е по време на втората фаза да се разработи и приложи програма за обучение.

ЦЕЛ НА ПРОЕКТА

Основната цел на това проучване е да се идентифицират потребности, дефицити и най-добри практики на гражданското общество във всички общини от Софийска област. При търсенето на добри практики се вземат предвид и казуси извън тесния териториален обхват на София-област.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

ОБЩА ЦЕЛ НА ПРОЕКТА

Насърчаване на демократичните ценности, включително правата на човека.

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ НА ПРОЕКТА

Устойчивост на гражданските форми за разработване на политики, функциониращи на равнище общности (общини или по-малки райони).

Във връзка с общата цел на проекта е необходимо в анализа да се обърне внимание на практики и т.н. насочени към права на човека.

СПЕЦИФИЧНИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ЦЕЛИ

Идентификация, описание, систематизиране и анализ на практики на гражданско участие, консултиране с граждани, групи и мрежи, насочени към права на човека.

ФОКУС НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Изследването се съсредоточава в пресечната точка на следните три теми:

- Права¹,
- Местни политики²,
- Устойчивост.

Човешките права са морални принципи, които описват определени стандарти на поведение, които пък са гарантирани и пазени от националните и световни прав-

¹ Виж. приложената ХАРТА НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (2010/С 83/02)

² Виж. приложения списък на общините в Софийска област

ни системи. Тези права не подлежат на отчуждаване или ограничаване поради аргументи, свързани с целесъобразност или ефективност. Както моралните принципи, така и произтичащите от тях права са вкоренени в присъщото на човека качество „достойнство“.

ПРАКТИКИ НАСОЧЕНИ КЪМ ПРАВА НА ЧОВЕКА

1. Под практика, насочена към правата на човека в рамките на изследването, ще разбираме всяко еднократно или относително устойчиво човешко действие, свързано или произтичащо от по-горната дефиниция.
2. Това биха могли да бъдат практики като:
  - a. подписка,
  - b. протест,
  - c. форум,
  - d. преговори,
  - e. адвокатстване,
  - f. консултиране,
  - g. съгласуване и пр.
3. Тези действия могат да бъдат с различна форма и насока:
  - a. Младежки съвет,
  - b. Ромски съвет,
  - c. Общински форум,
  - d. Граждански съвет и др.

МЕСТНИ ГРУПИ ЗА АДВОКАТСТВАНЕ И ЗАЩИТА НА ЧОВЕШКИ ПРАВА

1. Под местна група, насочена към правата на човека в рамките на изследването, ще разбираме всяка ad hoc или относително устойчива човешка група, извършваща някое от гореописаните действия по отношение на нарушени човешки права.
2. Това би могло да бъде, например: съседска общност, родителска група, група на заинтересованите, пациентска група, правозащитна група, екологична група и пр.

МРЕЖИ ЗА АДВОКАТСТВАНЕ И ЗАЩИТА НА ЧОВЕШКИ ПРАВА

1. Под мрежа, насочена към правата на човека в рамките на изследването, ще разбираме всяко ad hoc или относително устойчива социална мрежа, извършваща някое от гореописаните действия по отношение на нарушени човешки права.
2. Това би могло да бъде, например: протестна мрежа, мрежа за гражданско действие, мрежа за натиск, мрежа за съгласуване на интереси и позиции.
3. За целите на изследването, под група ще разбираме форма на свързване между хора, които се познават и общуват face-to-face.
4. За целите на изследването, под мрежа ще разбираме такава форма на свързване между хората, в която не е задължително хората да се познават и общуват face-to-face; връзката може да бъде чисто виртуална и тематична и/или чрез общи познати.
5. Мрежата не изключва съществуването на по-организиранни групи.

МЕСТНИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА АДВОКАТСТВАНЕ И ЗАЩИТА

1. Под организация, насочена към правата на човека, в рамките на изследването, ще разбираме всяка формално регистрирана и устойчива социална мрежа, извършваща някое от гореописаните действия по отношение на нарушени човешки права.
2. Понякога разликата между група и организация не е съвсем отчетлива (групи, които са се организирани формално; формални организации, които са се разпадали в групи).
3. Понякога организациите или техни представители участват в мрежи за гражданско действие.

ВРЕМЕВИ И ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ НА ПРОУЧВАНЕТО

ПЕРИОД НА ПРОУЧВАНЕТО

1. Проучването на информационните източници обхваща последните 5 години.
2. От началото на м. март 2009 г. до края на м. март 2014 г.

ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ НА ПРОУЧВАНЕТО

1. Проучването на информационните източници обхваща цялата територия на страната.
2. По-специално внимание се обръща на случаите, практиките, групите и мрежите от Югозападен район на планиране (гр. София, обл. София, обл. Перник, обл. Кюстендил и обл. Благоевград).
3. Най-подробно се описват случаите, практиките, мрежите и групите от София-град и София-област.

МЕТОДИ

ДЕСК РИСЪРЧ

Проучването се извършва чрез метода на деск-рисърч, с цел събиране на цялостната налична информация за практики за граждански инициативи, целящи участие при разработването на държавни и местни политики. Въз основа на събраните материали и направените оценки се идентифицират най-добрите практики.

От анализа се извличат и нуждите за обучение на целевите групи, потребностите им по отношение на квалификацията за активно участие при вземането на решения на общностно ниво.

Този доклад за натрупания опит при изработването и прилагането на политики е резултат от извършеното по време на първата фаза на проекта. Идентифицираните потребности, дефицити и най-добри практики са основата за разработване на академична обучителна програма, в която да се привлекат граждански активисти от общините на София-област.

1. „Деск рисърч“ представлява проучване на информационни източници, главно на архива на БТА, но и архивите на някои вестници, напр. в-к „Капитал“, както и интернет-страниците на местните власти, местната преса и др.
2. Основната му цел е откриването на сравнително подробни данни за практики насочени към права на човека, дейността на местни групи или мрежи за адвокатстване и защита на човешки права.

ЗАДАЧИ ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛИТЕ

ИДЕНТИФИКАЦИЯ

1. Основната цел на тази задача е да се открият публикации, които са свързани с конкретни случаи.
2. Като втора стъпка – да се прецени до каква степен случаят на гражданска активност се отнася до защита права на човека; ако да – се преминава към регистрацията.

РЕГИСТРАЦИЯ

1. Първата стъпка в регистрацията е да се направи копие на издирения документ, справка, информация или публикация.
2. Като втора стъпка – да се направи резюме в което да се посочи:
  - a. Кои,
  - b. Кога,
  - c. Къде,
  - d. Какво,
  - e. С каква цел,
  - f. С какви средства,
  - g. С какъв резултат,
  - h. Както и използваният източник на информация, авторът на информацията и авторът на резюмето.

СИСТЕМАТИЗИРАНЕ

1. Извършва се след приключване на фазата по регистрирането на всички случаи, описани от един изследовател.
2. Състои се в групиране на направените резюмета и копираните материали по даден критерий.
3. В случая групирането трябва да се извърши тематично – според човешките права, които са във фокуса на практиките, групите и мрежите.

СТРУКТУРА НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИТЕ ДОКЛАДИ

1. Заглавие.
2. Автор.
3. Кратко резюме на находките.
4. Метод (методи – ако изследователят е провел и интервюта и деск рисърч).

5. Място на проучването (архив).
6. Време на проучването.
7. Основни находки – групирани тематично.
8. Описание на случаите: тук се поставят направените резюмета.
9. Приложения: описват се приложените копия на информационни материали.

ПОНЯТИЯ

ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО

За целите на проекта ползваме следното работно определение на гражданско общество: „Гражданското общество е динамичното пространство извън семейството, държавата и пазара, което е създадено от индивидуалните и колективни действия, организации и институции, където публично се отстояват общи интереси.“³ Това, разбира се, не е някаква еднакво добра във всички отношения дефиниция, но е полезна в оперативен порядък, в контекста на проекта.

ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

При дефинирането на гражданското участие, неговите принципи, ниша и форми се опираме на международен стандарт, създаден от Конференцията на международните неправителствени организации през 2009 г. под егидата на Съвета на Европа⁴. Трябва да се подчертае, че този кодекс се фокусира само върху „организираното гражданско общество в демократичния процес и не е фокусиран върху свързания с него въпрос за гражданското участие, т.е. това на отделните личности“⁵.

ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ И ПРАВА НА ЧОВЕКА

Кодексът констатира, че един от основните проблеми на модерните демокрации е отстраняването на хората от политическите процеси, както и че гражданското общество им предоставя алтернативна възможност за отчитане на различни гледни точки и разнообразни интереси в процеса на вземане на решения. В своята Препоръка Rec(2007)14 от октомври 2009 г. Комитетът на министрите на Съвета на Европа признава приноса на НПО за развитието и осъществяването на демокрацията и правата на човека чрез повишаване на осведомеността на гражданите, участие в социалния живот и отчетност от страна на публичните органи⁶.

ПРИНЦИПИ НА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

На тази основа, като водещи принципи на гражданско участие се извеждат⁷:

1. *Участие*: НПО трябва активно да събират и представят исканията и виждания-

³ Индекс 2011, с. 25

⁴ Кодекс на добрите практики 2009

⁵ Пак там, с. 5

⁶ Пак там, с. 1

⁷ Пак там, с.6-7

та на членове, потребители и загрижени граждани; процесите на участие трябва да са отворени и достъпни за тях и да се основават на съгласувани параметри за участие.

2. *Доверие*: НПО и публичните органи имат различни роли, но общата им цел може да бъде осъществена само ако е основана на доверие, произтичащо от прозрачност, зачитане и взаимна надеждност.
3. *Отчетност и прозрачност*: откритост, отговорност и отчетност от страна на неправителствените организации и на публичните органи на всички нива и всички участници.
4. *Независимост*: НПО имат правото да действат независимо и да заемат позиции, различни от тези на органите, с които принципно си сътрудничат.

НИВА НА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

Съществуват четири степенувани нива на участие: информация, консултация, диалог и партньорство⁸.

1. *Информация*: достъпът до информация е основна предпоставка за участието на граждани при вземане на политически решения и се състои в еднопосочно предоставяне на информация от страна на публичните органи.
2. *Консултация*: публичните органи са активната страна – допитват се до НПО по даден въпрос.
3. *Диалог*: активността произтича и от двете страни. Възможно е диалогът да е неспецифичен, основаван на намерението за постоянен обмен на позиции, но да не е свързан с процес на разработване на политики. Обратното, диалогът за сътрудничество се осъществява във връзка с разработването на конкретна политика, води до съвместни препоръки, стратегии или промени в законодателството.
4. *Партньорство*: то се надгражда над диалога и предполага споделени отговорности на всеки етап от процеса на вземане на политически решения, от определянето на дневния ред и изработването до решението и изпълнението на инициативите за политики. Партньорството може да включва дейности като делегиране към НПО на предоставяне на услуги, както и форуми за участие и създаване на нови органи за съвместно вземане на решения.

ЕТАПИ НА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ ПРИ ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

1. *Определяне на дневен ред*.
Дневният ред на обществото обикновено се задава от политически мнозинства и органи на законодателната и изпълнителната власт, но може да бъде повлиян от НПО, група или коалиция от НПО, както и от граждански мрежи чрез кампании или лобиране.

⁸ Пак там, с. 7-8

Етап	Отговорност на властта	Възможности за НПО	Инструменти
Дневен ред	Споделяне на информация	Застъпничество	Информация – достъп до актуална информация, проучване, кампании и лобиране, уеб сайт
	Процедури	Информация и осведомяване	Консултация – петиции, онлайн допитвания
	Предоставяне на ресурси	Експертиза и консултации	Диалог – изслушвания на публични форуми
	Обратна връзка	Иновации	Партньорство – експертна или работна група, комитет

2. Разработване на политики

Публичните органи имат или би трябвало да имат процедури за разработване на политики, при които е подходящо НПО да се включват на фазата на откриването на проблемите, предлагането на решения, както и при проучването на ефективността на предпочитаните от тях решения.

Етап	Отговорност на властта	Възможности за НПО	Инструменти
Разработване на политики	Информация за подготвяната политика	Застъпничество за интересите на целевите групи	Информация – достъп до актуална информация, проучване, кампании и лобиране, уеб сайт, онлайн излъчвания на дебати
	Процедури – правила, срокове, форми, отворени консултативни срещи	Информация и осведомяване на граждани за предлагани промени	Консултация – изслушвания и съвещания с предварителни въпроси и възможни отговори; експертни сбирки и семинари, специализирани изследвания и проучвания
	Предоставяне на ресурси	Експертиза и консултации	Диалог – постоянни или ad hoc комитети
	Обратна връзка	Иновации	Партньорство – активно и постоянно участие в законодателния процес
		Предоставяне на услуги	
		Нагзор	

3. Вземане на решение

Формите на вземане на решение се различават в зависимост от националния контекст и законодателството. Консултирането играе основна роля за вземането на информирано решение, но правомощието е на публичните органи, освен ако не е взето посредством обществено гласуване, референдум или чрез механизъм за съвместно вземане на решения.

Етап	Отговорност на властта	Възможности за НПО	Инструменти
Вземане на решение	Споделяне на информация	Застъпничество преди вота или акта	Информация – кампания и лобиране, за да се повлияе решението
	Процедури	Информация и осведомяване, включително и за потенциалните ефекти	Консултация – открити пленарни сесии – достъп до дебатите по вземането на решенията
	Предоставяне на ресурси	Експертиза и консултации с цел да се повлияе крайното решение	Диалог – открити пленарни сесии – достъп до дебатите по вземането на решенията
	Обратна връзка	Надзор	Партньорство – общо или съвместно вземане на решения

4. Изпълнение

Много НПО са най-активни на този етап, особено при предлагане на услуги и работа по проекти.

Етап	Отговорност на властта	Възможности за НПО	Инструменти
Изпълнение	Споделяне на информация за стратегия на изпълнението, обществени поръчки	Информация и осведомяване	Информация – предимствата и недостатъците от въздействието на политиката
	Процедури за прилагане на политиката	Предоставяне на услуги	
	Предоставяне на ресурси	Надзор	Оценка на изпълнението на политиката
	Обратна връзка		

5. Проследяване

Прави се по време на фазата на изпълнението, контролират се и се оценяват резултатите от провежданите политики.

Етап	Отговорност на властта	Възможности за НПО	Инструменти
Проследяване	Информация за актуалното състояние на политиката	Информация и осведомяване - дали политиката постига целите и резултатите си	Информация – достъп до източници относно напредъка в политиката; събиране на добри практики и статистика, доклади с оценки, независими проучвания

Проследяване	Обратна връзка	Експертиза и консултации - проучвания върху напредъка по изпълнението и относно резултатите	Консултиране – механизми за обратна връзка, напр. онлайн проучвания
		Предоставяне на услуги	Диалог: работна група или комитет по оценката
		Надзор	Партньорство: работна група или комитет за мониторинг и оценка на напредъка по политиката

6. Преформулиране

Прави се по време на фазата на изпълнението след оценяване, когато се променят нуждите или оценката налага преформулиране на политиката.

Етап	Отговорност на властта	Възможности за НПО	Инструменти
Преформулиране	Предоставяне на информация	Застъпничество	Информация – достъп до оценки и мониторингови доклади
	Процедури за участие в преформулирането	Информация и осведомяване	Консултация – конференция за обсъждане на стъпки по промяната; онлайн консултации
	Предоставяне на ресурси	Предоставяне услуги	Диалог – семинари и форуми за включване на нови заинтересовани и обсъждане на нови посоки в политиката
	Обратна връзка	Иновации	Партньорство – работна група или комитет

НАЦИОНАЛНИЯТ КОНТЕКСТ

В един свой скорошен анализ Петя Кабакчиева⁹ разграничи четири исторически фази на гражданското общество в България след 1989 г.:

- период на площадна демокрация и граждански протести срещу комунистическото правителство;
- институционализиране на гражданския сектор: 1992–1996 г.;
- „гражданска революция“ през януари - февруари 1997 г.;
- процес на нормализация и стабилност през 1998–2006 г.; и
- членство в ЕС след 2007 г. като време на реорганизиране и диверсифициране на гражданския сектор, граждански движения, групи в социалните мрежи, блокове и онлайн каузи, които се оказват ефективен инструмент за формиране на гражданско мнение и мобилизация на активност.

⁹ Kabakchieva 2010

Подобни четири периода в динамиката на „третия сектор“ разграничава и изследването на ЦИД¹⁰:

- период на възникване, започва с регистрациите на организации с идеална цел още в първите месеци на 1990 г.;
- период на ускорен растеж (1994 – 1998 г.), основните чуждестранни донори обявиха програмите си за подпомагане на българските НПО;
- период на утвърждаване на сектора (1998 – 2005 г.), с постепенно съкращаване на финансирането от някои основни чуждестранни донори и с диверсификация на донорите и засилване на националното дарителство;
- четвърти период, след 2005 г., когато основното финансиране се осъществява чрез програмите на Европейския съюз и в контекста на присъединяването на България през 2007 г., когато се наблюдава дори навлизане на представители на организираната престъпност, близки лица до руски олигарси и масово „завладяване на гражданското общество“ от страна на лица във висшите ешелони на властта чрез пряко и непряко участие в неправителствени организации.

Разликата между двете класификации е в това, че първата се стреми да обхване в себе си не само самоорганизирането на гражданския сектор, но и процесите на бунт и съпротива. От друга страна, втората периодизация е силна с това, че ясно назовава рискът от криминализиране и изместване на сектора в процесите му на партньорство във властта. На трето място, и двете класификации са правени сравнително отдавна, поради което не обхващат най-новите събития от периода 2009 - 2014 г.

Вземайки предвид тези периодизации, направените към тях коментари и разширявайки времевия обхват ще се окаже, че от самото начало на прехода гражданската активност пулсира между фази на съпротива и фази на консултиране, между протест и партньорство, между бунт и всякакви форми на съучастие, включително и нелегитимно съучастие.

ПРАВНА РАМКА ЗА ПАРТНЬОРСТВО И УЧАСТИЕ

През 2009 г. „Български център за нестопанско право“ публикува обширен преглед на правните възможности за участие на НПО в процесите на вземане на решения.¹¹ Първата част на този преглед разглежда участието на гражданите и НПО в процесите на вземане на решения и по специално: предложения, петиции и сигнали на гражданите и НПО; и участие на граждани и НПО в законодателния процес; както и консултиране на законопроекти с граждани и НПО. Основният извод на БЦНП¹² е, че има създадена нормативна уредба, която дава възможности за непосредственото включване на гражданите и техните организации в процесите на вземане на решения и в нормотворческия процес.

Едновременно с това, според БЦНП съществуващата законова уредба трябва да бъде допълнена с конкретни механизми на взаимодействие на гражданите и техните организации с публичната власт. За да бъде наистина ефективно гражданското участие при приемане на закони, политики и други актове, трябва да се предвидят принципни разпоредби, които да задължават държавните органи да се консултират с граждани и граждански организации в един открит делиберативен процес.

Очевидно е обаче, че позитивната оценка на БЦНП е силно завишена. Последвалите процеси след публикуването на този анализ показват систематичен отказ на законодателя не просто да превърне правната възможност в правно задължение, но и отказ от диалог с гражданските организации или с част от тях. Така се стигна до публични протести и съпротива относно АКТА, шистовия газ, законът за горите, Южен поток, включително и по изборния кодекс. Примерът, който дава БЦНП с Консултативен граждански съвет към Комисията за борба с корупцията също е крайно неподходящ. Макар че в този съвет се включват „Прозрачност без граници“, „Центърът за изследване на демокрацията“ и др., именно корупцията и непрозрачността изведе на улицата протестиращите граждани срещу номинацията на Делян Пеевски за ръководител на ДАНС.

Втората част на изследването на БЦНП е посветена на консултирането на държавата с НПО и по-специално на информираността на НПО и публичността на дейността на органите на изпълнителната власт при разработването на проекти на решения и/ или политики, както и на законовите възможности за консултиране на органите на изпълнителната власт с НПО. В тази част изводът е по-реалистичен – участието на НПО в процеса на вземане на решения и/ или политики от страна на органите на изпълнителната власт е поставено в зависимост от преценката на съответния орган. Няма задължение решенията на администрацията да се консултират с гражданите и НПО и съответно няма ясен механизъм, по който това да става¹³.

Третата част на прегледа е посветена на участието на НПО в органите на публичната власт като постоянни органи и ad hoc инициативи и групи. Основното заключение е, че постоянните органи с консултативни правомощия и участие на НПО не са много активни и често се създават формално, за да се изпълнят изискванията на даден нормативен акт. Отношението към тях е подозрително, защото се смята, че там се включват организации, които са конюнктурно или практически свързани с властта и с политическата класа. Освен това, липсват ясни правила, процедури и политики за комуникация и консултация с третия сектор. В резултат, тези органи не са много популярни като средство за влияние върху вземащите решения и техният имидж сред НПО и гражданското общество като цяло не е много позитивен¹⁴.

Що се отнася до ad hoc създадените органи и групи, те са оценени като по-ефективни в сравнение с нормативно регулираните¹⁵. Възможно обяснение е, че в тези случаи обикновено държавата в лицето на съответния орган, който е инициатор и/ или

¹⁰ Гражданското общество 2010, с.17

¹¹ Участие 2009

¹² Пак там, с. 13

¹³ Пак там, с. 19

¹⁴ Пак там, с. 25

¹⁵ Пак там, с. 26

участвал в тяхното създаване има наистина нужда и е готова да приеме тяхната експертиза и помощ.

Примерите, които са посочени обаче са двусмислени. Например, Общественият съвет по консултиране към министъра по евроинтеграцията, създаден през 2006 г., с участието на 29 НПО, всяко от които подкрепено от 10 НПО. Разработената процедура по легитимност на представителството бе предварително оповестена и ясна, но на практика този Обществен съвет бе създаван дълго, но не беше запомнен с никакви реални постижения.

НОВИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И УЧАСТИЕ

Членството на България в ЕС отвори нови пространства и възможности за сътрудничество между гражданския сектор, централната, регионалните и местните власти. Най-силно това е отразено в измененията и допълненията към Закона за администрацията от началото на 2012 г.¹⁶, който създава правната възможност за създаване на съвети към централната администрация. Например, според чл. 21. (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2012 г.) (1) Министерският съвет може да създава съвети като постоянно действащи консултативни органи на правителството, осигуряващи координация в сферата на изпълнителната власт, както и сътрудничество с други държавни органи, органи на местното самоуправление и с неправителствени организации при определянето и провеждането на държавната политика в дадена област или по особено важни въпроси от обществена значимост.

Най-важен е чл. 21, ал. (5), според който за участие в съветите могат да се привличат и неправителствени организации, имащи отношение към дейността на съответния съвет. В постановлението за създаване на съвета могат да се предвиждат критерии за кандидатстване на организациите.

Същите правни възможности за включване на неправителствени организации в работата на консултативните съвети се предвиждат и за дейността на министерствата (чл. 45) и държавните агенции (чл. 47).

Тези възможности се използват широко, но все още не е направен обективен анализ до каква степен включването на гражданския сектор във вземането на решения и формулирането на политики е успешно и удовлетворително и за двете страни. На практика, възможностите за привличане на гражданите и техните организации съществуват и преди февруари 2012 г., но както го определя една публикация от 2009 г. то е „фиктивно, но не и ефективно“¹⁷.

Съмненията за тази ефективност на партньорство се запазват и след 2012 г., когато присъствието на обществените съвети се разширява значително, особено след оставката на правителството на ГЕРБ в началото на 2013 г. Така например, парламентарната комисия по изборния кодекс привлича представители на активни

граждански организации, но не взема предвид техните предложения, докато остава с кръг от верни организации, които просто подкрепят партийно-политическите текстове. По време на служебното правителство през 2013 г. се създава „Борд за честни избори“ под ръководството на вицепремиера, който не успява да гарантира именно честността на изборите. Централната изборителна комисия (както тази за парламентарните от 2013 г., така и тази за европейските избори от 2014 г.), също създаде консултативен съвет, в който участват представители на граждански организации, но на практика също не взема предвид техните предложения и становища. Премиерът Орешарски също провежда множество срещи с неправителствени организации, където обаче участват предимно „подставени лица“, включително и такива с нечисто съдебно минало.

Едновременно с това са засилени и възможностите за партньорство и консултиране и на по-ниските нива на властта и администрацията: при обсъждането на общинските бюджети, на общинските планове за развитие, областните стратегии за развитие, техните оценки и актуализиране. Тези възможности се ползват активно на някои места в страната (напр. Бургас), на други места – умерено, а на трети – фиктивно. Причината за това не винаги е в съответната администрация: често общността не проявява адекватен интерес при обсъждането на общинския бюджет, например.

Освен партньорство, някои правителствени програми, съфинансирани от ЕС предвиждат и активна подкрепа за организиране на гражданското общество около целите на развитието. Това са, например, създаването и подкрепата за Местните инициативни групи, подкрепени по под-мярка 431-2 на Програма за развитие на селските райони 2007-2013, финансирана от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони „Европа инвестира в селските райони“.

ОТ ПАРТНЬОРСТВО КЪМ ПРОТЕСТ

Ако от гледна точка на администрацията и правната рамка обществото се развива в посока на партньорство между власт и граждани, то реалните процеси по-скоро се развиват в посока от консултации и партньорство към съпротива. Съпротива, която през последните години е по-скоро **за правила отколкото за права**, което бе по-характерно за началото на прехода:

- 14 януари 2009 г. – Протест срещу Тройната коалиция.
- 11 февруари 2010 г. – Протест срещу ГМО.
- 11 февруари 2012 г. – Протест срещу АКТА в София.
- 12 юни 2012 г. – Първият флешмоб срещу законопроекта за изменение и допълнение в Закона за горите, който прерасна в протестите от „Орлов мост“.
- 28 януари 2013 г. – Протестите срещу високите цени на електроенергията, стартирали от Благоевград и обхванали над тридесет града в България.
- 14 юни 2013 г. – Протестите #DANCwithMe, организирани от Протестна

¹⁶ Държавен вестник, бр.15 от 21 февруари 2012 г.

¹⁷ <http://old.duma.bg/2009/0609/060609/obshtestvo/ob-6.html>

мрежа, които продължиха до оставката на правителството на Пламен Орешарски и разпускането на 42-то Народно събрание.

На практика, 14 юни 2013 г. слага края на периода на партньорство между емблематични за прехода граждански организации и държавните институции. На тази дата, 20 организации изпращат: „Протестна декларация по повод избора на Делян Пеевски за Председател на ДАНС“¹⁸ до ръководството на парламента, в която се декларира, че „поставянето му на този пост ще задълбочи институционалната криза в страната и ще доведе до международна изолация на България“. Организациите призовават Народното събрание да предприеме конкретни стъпки за отмяна на решението и приемане на нов Правилник за организацията и дейността на Народното събрание и парламентарна процедура, която включва проверка и публично изслушване на кандидатите за висши държавни длъжности.

В последвалите събития гражданските организации многократно отказват поканиите от страна на Народното събрание и Министерския съвет, както за консултации около кризата, така и относно всякакви въпроси, например обсъжданията в парламентарната комисия на законопроекта за изменение и допълнение на Изборния кодекс. Част от отговора на институциите е провеждане на консултации с клиентелитки и псевдо-граждански организации, някои от които със съмнителна репутация (напр. Бисер Миланов – Петното).

ПАРТНЬОРСТВО И ПРОТЕСТ В ПРОВИНЦИЯТА

Редом с тези процеси, които са съсредоточени в столицата, и които задават облик на легитимно националното гражданско поведение, е необходимо да се спрем по-подробно и на още три големи града, които повлияха силно процесите на национално ниво:

- Благоевград, откъдето тръгнаха протестите през зимата на 2013 г.
- Варна, където самоапалването на Пламен Горанов получи мощен национален отклик.
- Стара Загора, която по време на служебното правителство доминираше националното медийно пространство с темата за замърсяването от полигона „Змейово“.

ГР. ВАРНА

Основните събития в гр. Варна през 2009 г. са:

- 14/08/09 – Подписка срещу новините на турски език по БНТ. Около 11 - 12 хиляди варненци и гости на града вече са подкрепили подписката срещу новините на турски език по българската национална телевизия (БНТ). Началото на подписката бе дадено в сряда сутрин в градинката на „Севастопол“. Репортерска проверка показва, че мероприятиято събира опашки от граждани, чакащи да изразят подкрепата си към протеста срещу новините на турски език по националната медия. Протестиращите заплашват, че ако на 10 ноември бъде излъчена поред-

¹⁸ <http://www.segabg.com/article.php?id=652960>

ната емисия новини на турски език по БНТ, ще прибягнат до други мерки и ще блокират входа на сградата на телевизията¹⁹.

- 11/09/09 – Кръгла маса по проблемите на гражданското общество. Кръгла маса за трансгранично сътрудничество между представители на институции и неправителствени организации от България и Румъния по проблемите на гражданското общество се провежда във Варна. Форумът е част от финалната фаза на проекта „Инициатива за ефективен граждански контрол върху работата на властите: практически аспекти на прозрачността, отчетността и ефикасното им функциониране“. Фокусът на инициативата е насочен върху България, но той има и трансграничен елемент. В рамките на форума се обсъжда работата по проблемите на гражданското общество и отделните дейности, свързани с тях. По този начин, реално неправителственият сектор е подпомогнал служители на общински и областни администрации, както и на държавни институции. В инициативата са участвали представители на областни и общински администрации, на неправителствени организации и на медиите, както и доброволци от Варненска, Шуменска, Добричка, Разградска и Търговищка област. Общата стойност на проекта е близо 30 000 USD. Работата по инициативата е започнала преди близо една година и ще приключи след около месец. Постигнатите до момента резултати са в книжните издания „Администрацията в услуга на гражданите“ и „Практически аспекти на достъпа до информация в работата на неправителствените организации и медиите“²⁰.
- 09/07/2009 – Младежи от Варна се борят срещу анорексията и затлъстяването сред тийнейджърите. Сдружение „Център за развитие и подкрепа на бизнеса“ - Варна, в което членуват 8 младежи, стартира нов проект, наречен „Младежка инициатива за здравословен начин на живот“. Проектът е финансиран от Община Варна, Дирекция „Младежки дейности и спорт“. Основната цел на инициативата е реализиране на иновативни мерки в сферата на здравословния начин на живот и превенция на заболявания сред младежите, предизвикани от неправилното хранене. Мотивите за инициране на проекта са все по-черната статистика (зачестилите случаи на болели младежи от булимия, анорексия, бигорексия и затлъстяване), ниската информираност за риска и последствията в резултат на неправилното хранене, грешната интерпретация на тийнейджърите на получената информация от телевизията и модните списания за стандартите на мъжките и женските форми, важността на чуждото мнение и склонността към имитация на звездите от модните подгуми във възрастта на пубертета²¹.
- 21/10/09 – Гражданска инициатива срещу детската агресия във Варна. Гражданска инициатива „Родители срещу детската агресия“ се провежда в централната част на град Варна, събщи един от учредителите на сдружението на цветарите „Гербер“, Росен Марков. Това е и първата проява на сдружението. Марков поясни, че повод за проявата е трагичният инцидент, станал на 5 октомври в двора на Техническата гимназия, когато 16-годишният Георги Чакъров е починал след сбиване с друг ученик. Целта на инициативата е да се провокират родите-

¹⁹ <http://news.varna24.bg/105177.html>

²⁰ <http://news.varna24.bg/109257.html>

²¹ <http://news.varna24.bg/99528.html>

лите и децата да разговарят помежду си, като по този начин да се предотврати пораждането на агресия сред подрастващите. Според него, подобни разговори с децата трябва да се водят както в семейството, така и в училищата²².

- 15/12/09 – Граждански организации искат връщане на заменените земи. Няколко екологични и граждански организации започват нова кампания под назова „Обща кауза“, която е насочена към развалянето на т.нар. заменки и връщането на гържавата на терените, станали частни чрез подобни сделки. Една от общините, към които ще са насочени усилията на акцията, е Долни чифлик, където според организациите заради частната инициатива са застрашени от изчезване уникални ландшафти. Голяма част от тях не приемат за достатъчен гласуването от парламента мораториум, ограничаващ промяната на горите в заменените територии. Националната антикорупционна коалиция, Инициативният комитет на Община Долни чифлик, „Зелени Балкани“ и Обединено гражданско сдружение - Варна, представят позицията си на среща с гражданите в читалище „Изгрев“ в Долни чифлик²³.

Основните събития през 2010 г. са:

- 11/02/10 – Протест против ГМО. Протестът във Варна е съгласуван по време с протестите срещу генетично модифицираните организми в още няколко града – София, Пловдив, Русе и Велико Търново²⁴.
- 21/03/10 – Залесяване на местността Черноморец. По инициатива на църковното настоятелство на храма „Цар Борис III“ във Варна десетки миряни, наркозависими, мюсюлмани и сираци от дом „Княгиня Надежда“ се включиха в акция по залесяването на местността Черноморец край Варна. Фиганките бяха осигурени от Горското стопанство във Варна²⁵.
- 22/3/10 – Протест срещу дупките във Варна. „Гражданска инициатива против дупките“ организира нов протест срещу трагичното състояние на варненските улици, стопанисвани от общината²⁶.

Основните събития през 2011 г. са:

- 20/01/11 – Протест срещу мобилните оператори и КРС. Няколко организации организират поход срещу мобилните оператори и Комисията за регулиране на съобщенията (КРС). Националното шествие „Протест - 20 януари“ се организира от Асоциация на потребителите на телекомуникационни и интернет услуги, Асоциация „Активни потребители“, Инициатива „Студентски глас“²⁷.
- 16/03/11 – Граждани искат да „съживят“ църквата в местността „Джанавара“. Инициатива на граждани под името „Гражданска инициатива за Джанавара“

започна да популяризира отдавна позабравената ранно християнска църква в местността „Джанавара“. Целта на гражданите е църквата и местността да се превърнат в една от водещите туристически дестинации за варненци²⁸.

- 16/03/11 – Кръщаване на дупка във Варна. Нова дупка ще получи днес име във Варна. Тя се намира на ул. „Войнишка“, на 20 метра от ямата, която беше кръстена на кмета Кирил Йорданов. Нестандартната инициатива е на варненски общественици. Те смятат да превърнат в практика кръщаването на дупки в града на общинари²⁹.
- 07/04/11 – Протест против цените на горивата. За нов протест, който ще се състои на 16 април информираха организаторите на протеста срещу високите цени на горивата във Варна. Организаторите напомнят, че протестите във Варна не са политически, нямат партийни или други организационни краски. Протестът като формат е граждански, подкрепен от млади и образовани българи, които не са съгласни със статуквото и са коректив към настоящето правителство и опозиция³⁰.

Впоследствие, на 27/04/11 в пресата е публикувано съобщение, че варненци няма да се включат в Националните протести срещу високите цени на горивата. Това съобщава Димо Димов, координатор на протестите срещу високите цени на горивата във Варна. По негова информация, във Варна нямало организация за провеждането на протестни действия. Димов не изключва възможността по места, отделни групи да се самоорганизируют, но уточнява, че Националният протест се организира от сдружение СИЛА, а координаторите във Варна категорично се разграничават от организацията³¹.

- 13/06/11 – Ученици се борят срещу употребата на цигари и алкохол. Учениците от СОУ „Любен Каравелов“ в район Аспарухово популяризираха вредите от употребата на алкохол и цигари сред съучениците си и жителите на квартала. Инициативата е в рамките на проект, финансиран от Дирекция „Превенции“ на Община Варна и с партньорството на Район Аспарухово, СОУ „Л. Каравелов“ и СНЦ „Младежка инициатива за Варна“. В рамките на проекта ще бъдат организирани серия от лекции и обучения за учениците, визиращи вредата от употребата на алкохол и цигари и последствията, които имат върху здравето³².
- 09/12/11 – Инициатива за партньорство с Община Варна. В зала Концертна на Младежкия дом се проведе годишната среща на варненския Младежки форум. Представители на повече от 90 неправителствени организации обсъдиха работата си през годината и идеите си за младежка инициатива и партньорство с общината през 2012 г. Срещата спомогна за изготвянето на общинската младежка програма за следващата година, както и за пререгистрирането на организациите във Форума³³.
- 12/12/11 – Протест срещу шистовия газ, окупация на областната администрация. С плакати с надписи „Не на шистовия газ“, „Отворете си очите за лъжата“,

²² <http://news.varna24.bg/115430.html>

²³ <http://news.varna24.bg/125402.html>

²⁴ <http://www.ngobg.info/bg/messages/206-%D0%B2-%D0%BD%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BA%D0%BE-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0-%D1%89%D0%B5-%D1%81%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83-%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D0%BC%D0%BE-%D0%B4%D0%B8%D1%84%D0%B8%D1%86%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8.html>

²⁵ <http://news.varna24.bg/150549.html>

²⁶ <http://news.varna24.bg/150507.html>

²⁷ <http://news.varna24.bg/223014.html>

²⁸ <http://news.varna24.bg/238133.html>

²⁹ <http://news.varna24.bg/237941.html>

³⁰ <http://news.varna24.bg/244721.html>

³¹ <http://news.varna24.bg/250112.html>

³² <http://news.varna24.bg/262200.html>

³³ <http://news.varna24.bg/311387.html>

„ГАЗирана вода. Не благодаря“ и „Пазете чиста водата, земята и въздуха ни“, общественици окупираха входа на Областна администрация още часове преди началото на заседанието. Те носеха материали, както и пластмасови бутилки с мръсна вода, с които да покажат как добивът на шистов газ замърсява природата³⁴.

Основните събития през 2012 г. са:

- 14/01/12 – Общонароден Протест срещу шистовия газ. В морската столица хората се събраха на поредния протест-шествие срещу проучванията и добива на шистов газ в България. Исканията на протестиращите са: мораториум на технологията хидравлично разбиване и промени в законодателството, които забраняват вкарване на вода или други субстанции с химични съединения, вредни за здравето, под налягане по голямо от 20 атмосфери под земята при проучване и/или добив, с цел извличане на нефт и газ³⁵.
- 11/03/12 – Самодейно пълнене на дупки. На улица „Янко Мустаков“ в район „Владислав Варненчик“ в морската столица се проведе демонстрация пред медиите на технология за асфалтиране, специално създадена по инициатива на кмета на района, Неделчо Михайлов, за кърпене на дупките по малките вътрешни улици в района. Рецептата за ръчно приготвяне на асфалт е изначално от технически екип начело с главния инженер Христо Попов. До момента ремонтна група от района вече е запълнила експериментално две големи дупки на същата улица. Инициативата е наложителна, защото пари за вътрешнокварталните улчички обикновено няма, уточни районният кмет. Ремонтът по главните артерии и линиите на градския транспорт е ангажимент на общината³⁶.

Основните събития през 2013 г. са:

- 14/02/13 – Подписка във Владиславово за промяна статута на недостроени опасни сгради. Във Владиславово започна подписка за промяна на статута на две опасни недостроени сгради в района. Идеята е чрез обществен натиск да се предизвика решение на проблема със сградите „Вестон“ и „Бирс“, които от години се рушат и стават сборище на наркомафи. „Ние знаем, че нашата подписка няма юридическа стойност, но искаме да декларираме своето недоволство от патовата ситуация“, коментира кметът на района Неделчо Михайлов. „Това е гражданска инициатива, на която трябва да се обърне внимание, защото тези сгради са опасни и могат да станат причина за инциденти“, категоричен бе той³⁷.
- 20/02/13 – Пламен Горанов се самоzapали в знак на съпротивата си срещу правителството и по-конкретно с искане кметът и общинските съветници да подгадат оставка. Пламен Горанов бе активен участник в многохилядните граждански протести, които превърнаха Варна в „столица“ на недоволството срещу лошото управление на ГЕРБ, бедността, корупцията и непосилните сметки за

³⁴ <http://news.varna24.bg/312162.html>

³⁵ <http://news.varna24.bg/320066.html> ; http://www.varnautre.bg/2012/01/14/69249-protest_varna_shte_vdigne_shum_sreshtu_shistovia_gaz_dnes_na_zhivo

³⁶ <http://news.varna24.bg/335783.html>

³⁷ <http://news.varna24.bg/415707.html>

ток. Отчаян от положението, той се самоzapали пред сградата на Община Варна. И се превърна в символ на силна гражданската позиция по отношение на протестите през зимата на 2013 г.³⁸

- 21/02/13 – Протест под надслов „Оставка на кмета на Варна“ – Кирил Йорданов. Почти 4000 души шестваха по улиците на Варна, като основното им искане беше оставка на кмета Кирил Йорданов. Неформалният лидер на протеста Иван Петров наблегна на това, че ситуацията е различна и първа ще се решава какво да се прави. Той прочете няколко искания, между които: да се свика Велико народно събрание и да се смени Конституцията. Този път никои не скандира против високите сметки за ток. Тази вечер в името на Пламен Горанов основното искане е за оставка на кмета на Варна - Кирил Йорданов³⁹.
- 20/06/13 – Будни граждани се заеха да опресняват маркировката във Варна. Пешеходните пътеки във Варна са на изчезване. Хоризонталната пътна маркировка в града явно е неутрална, алармират граждани. Те забелязали, че дори върху скоро ремонтираното трасе на бул. „Сливница“ боята вече е започнала да се изтрива. С убеждението, че пешеходните пътеки са гаранция за безопасността на гражданите, неколцина будни граждани доброволно се заеха да опресняват хоризонталната маркировка. Двигател на инициативата е Нели Петрова, майка на Лора, която бе прегазена на пешеходна пътека във Варна. „Качеството на маркировката явно не е на ниво, защото често са достатъчни 2-3 месеца, за да започне да се изтрива“, коментира тя⁴⁰.

Основните събития през 2014 г. са:

- 29/03/14 – Протест срещу застрояването на Карагере и други защитени територии по Черноморието. Коалицията от неправителствени организации и граждански групи „За да остане природа в България“ се обяви в подкрепа на общонационалния протест в защита на Карагере, който ще се състои в неделя. Сред исканията са: спешно приемане на предложените промени в Закона за устройство на Черноморското крайбрежие, които спират строителството в защитените зони от европейската екологична мрежа Natura 2000, включително на Карагере, Иракли, Странджа, Камчийски пясъци, дюните на Несебър. Второто искане е за отмяна на скандалното решение за инвестиция клас А на строителите на Карагере⁴¹.
- 03/04/14 – Протест на търговци срещу LAFKA. Търговци от Варна се вдигнаха на бунт срещу Lafka във Фейсбук. Чрез страницата в социалната мрежа: „Аз не купувам от Lafka“ те планират протест пред Общината от 17,30 ч. Хората са притеснени, че най-голям процент от павилионите на фирмата са във Варна и предстои да бъдат поставени още⁴².
- 14/04/14 – Протест на майки срещу автомобилите по тротоарите. Майките искат да се вземат мерки и да се освободят тротоарите от неправилно паркирани по тях автомобили. Те настояват за мерки, поощряващи ползването

³⁸ http://bg.wikipedia.org/wiki/Пламен_Горанов

³⁹ <http://news.varna24.bg/417200.html>

⁴⁰ <http://news.varna24.bg/438930.html>

⁴¹ <http://news.varna24.bg/486386.html>

⁴² <http://news.varna24.bg/487167.html>

на велосипеди, както и за спешно въвеждане на синя зона в централната част на града. Настояват КАТ-Варна да започне да действа по-ефективно, а не да се оправдава с „нецелесъобразност“, защото ситуацията създава пречки за придвижването на майки с деца и колички, както и на инвалиди и създава реална опасност за здравето и живота им. Според майките на Варна „реалната ситуация е, че полиция, КАТ и общинска полиция са абдикирали от задължението си да съставят актове за неправилно паркиране. Така всеки може да спира и да оставя колата си както и където си поиска, тъй като шанса да бъде репатриран е 1 на 20 000, а да му бъде съставен акт, е нулев⁴³.

- 28/04/14 – Протест срещу експлоатацията на работниците. Група млади хора от „Солидарен център“ - Варна и „Окупирай с любов“ организират протестно шествие по случай 1-ви май. Идеята на събитието е да се привлече вниманието към историческите корени на честването на Деня на работника, а именно осъждането на смърт на невинни анархо-синдикалисти по повод масови протести на работници в Чикаго през 1886 г. Освен почитането на всички хора дали живота и хвърлили усилията си в името на подобряване условията на живот и работа на хиляди работници, активистите имат за цел да подчертаят проблеми и заявят солидарност с всички страдащи работници в България и по света. Проблемите са: дискриминация, злоупотреби на работодатели, ненавременен плащане, пресрочване на 8-часовият работен ден, работа през почивните дни и т.н.⁴⁴

Основното събитие в гр. Стара Загора през 2010 г. е:

- 20/02/2010 – Старозагорци напълниха улиците с протеста си против обгазяването⁴⁵. Няколко хиляди старозагорци, много от които бяха довели и децата си, излязоха днес на митинг-шествие против обгазяването на града, организиран от Инициативна група „За чист въздух над Стара Загора“. На митинга, на централния площад, пред сградата на Общината за пореден път прозвуча тревогата на хората, че от 2002 г. досега винаги е имало проблеми с въздуха, който дишат. Старозагорци ясно заявиха, че ако продължава така, ще се обърнат за съдействие към европейските институции. Последният неизяснен случай е свързан с изнесената тези дни във в. „Старозагорски новини“ информация, че една от автоматичните измервателни станции на РИОСВ край полигон „Змейово“ (в с. Остра могила) е измерила две доста сериозни стойности на бойното отровно вещество фосген. „Данните от станцията сочат, че в 3.00 часа стойността му е била 2.9 микрограма на кубичен метър, а в 4.00 часа – 2.8 микрограма. Според действащата нормативна уредба – Наредба No 14/23.09.1997 г. - пределнодопустимата средноденонощна норма на токсичния газ е 10 микрограма на куб.м., а максималната еднократна стойност – 20 микрограма“. Въпросът е откъде се е взел фосгенът, след като не е естествена съставка на въздуха. Досега никои не

⁴³ <http://news.varna24.bg/489034.html>

⁴⁴ <http://news.varna24.bg/491477.html>

⁴⁵ <http://stzgora.net/2010/02/20/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%86%D0%B8-%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%8A%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%B0-%D1%83%D0%B8%D0%B8%D1%86%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE/>

се е наел да отговори. Единственото обяснение би могло да бъде – от стари химически оръжия, притесняват се старозагорци.

Протестите срещу полигона „Змейово“ продължават и през следващите години.

- 13/09/2012 – Мирен протест срещу обгазяванията на Стара Загора и региона организира Гражданска инициатива „За чист въздух“. Протестът е насрочен за 18 часа на площада пред Община Стара Загора под мотото „Да закрием полигон „Змейово!““. „Министър-председателят Бойко Борисов обеща, че ще закрие полигона, ако му бъдат представени доказателства. Анализът, изготвен от доц. Добринка Лолова доказа, че полигон „Змейово“ е източникът на обгазяванията. Изпратихме анализа и отворено писмо до г-н Борисов на 23.07.2012 г., но до днес нямаме отговор. Явно премиерът не се интересува от своите избиратели в Стара Загора и региона“, коментира Пенка Георгиева, един от организаторите на предстоящия протест. Той е планиран като мирен, а целта е да се информира населението за източника на обгазяванията и да се направи отчет на свършеното досега от Гражданска инициатива „За чист въздух“⁴⁶.

Основните събития през 2013 г. са:

- През 2013 г., по време на служебното правителство, протестите срещу обгазяването се разрастват, включват се и партии⁴⁷ и институции от региона⁴⁸, включва се и Общинският съвет и взема решение за провеждане на референдум⁴⁹. Референдумът се обжалва от районната прокуратура, отхвърлен е от районния съд, а накрая се произнася ВАС – референдумът се провежда, но активността е слаба.⁵⁰ Министърът на МОСВ организира онлайн измервания в присъствието на граждани, които доказват, че замърсяванията не са от полигона. Оказва се, че многогодишна гражданска енергия е била насочена в грешна посока.
- 17/02/2013 – Антимонополни протести. Стара Загора е един от градовете участници в антимонополните протести през зимата на 2013 г.⁵¹ и по-специално срещу EVN. Издигат се призови за национализация на ЕРП-тата.
- 16/06/2013 –Протести срещу избора на Пеевски⁵². Макар по-малочислени, но и в Стара Загора се провеждат протести срещу избора на депутата от ДПС Делян Пеевски за шеф на Държавната агенция за национална сигурност (ДАНС). Около 150 души се събраха на площада пред Общината в петък вечерта. Неговолните се бяха самоорганизирали чрез Фейсбук. Явно спонтанно излезли, те издигнаха само един плакат „Не искаме Пеевски за шеф на ДАНС“.
- 05/08/2013 – Подгупка за оставката на правителството⁵³. Близко 4000 подгупа са

⁴⁶ <http://www.stara-zagora-news.net/новините-ом-Стара-Загора/Протест-срещу-полигона-„Змейово“.html>

⁴⁷ <http://bgns.net/не-на-полигона-в-змейово/>

⁴⁸ http://society.actualno.com/l-prokuratura-v-Stara-Zagora-protestia-sreshu-referenduma-za-Zmejovo-news_422052.html

⁴⁹ http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=1088378

⁵⁰ <http://pressadaily.bg/publication/15731-828-e-aktivnostta-na-referenduma-za-zmejovo>

⁵¹ <https://www.youtube.com/watch?v=XMfjIQRop4>

⁵² <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/1386-naroden-gnyav-se-izlya-i-v-stara-zagora-sreshu-izbora-na-peeviski>

⁵³ <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/1588-blizo-4000-podpisa-sa-sabrani-v-stara-zagora-za-ostavkata-na-pravitelstvoto>

събрани в Стара Загора за оставката на правителството „Орешарски“, съобщил инициаторът Димитър Станчев, едно от лицата на протеста през февруари т.г. Паралелни подписки за оставката на кабинета вървят в София, Пловдив, Благоевград, Бургас и Варна. „Ще продължим с инициативата, а събраните подписи ще бъдат връчени не на премиера Пламен Орешарски, а на омбудсмана на Република България“, уточни Станчев. Той е категоричен, че паралелно с подписката, от началото на м. септември в Стара Загора ще се възобнови и антиправителственият протест.

- 19/09/2013 – Подкрепа за сирийските бежанци⁵⁴. Предимно детски и дамски грехи, с общо тегло 59 килограма, изпрати сдружение „Самаряни“ - Стара Загора, за подпомагане на сирийските бежанци, съобщил Антония Павлова. „С дарението ние подкрепяме кампанията на БЧК. Събрани са грехи, обувки, бебешки колички, столчета и пр. Те са от изключителна полза за жените и децата, ползватели на социалните услуги, които Сдружение „Самаряни“ предоставя.“
- 26/09/2013 – Солидарност с протеста на КНСБ в София⁵⁵. „Всички 388 членове на КНСБ в „Български пощи“ - Стара Загора, са солидарни с исканията на колегите си, които протестират в столицата“, заяви местният синдикален лидер Анета Йотова.
- 18/11/2013 – Протест в подкрепа на „Ранобудните студенти“⁵⁶. В Тракийския университет протестират символично. Бели лентички с надпис „С вас сме!“ слагат студентите от Тракийския университет, които символично подкрепят протестите на колегите си от страната. Всеки, който иска, може да си сложи лентичка на ревера или китката, съобщил за „Старозагорски новини“ заместник-председателят на Студентския съвет във вуза, Иван Прокопиев. Лентичките се раздават от човек на човек, част от тях – на масички пред общежитията на Тракийския университет. Част от преподавателите също са изявили желание да се присъединят към символната подкрепа, добави Прокопиев, но отказа да уточни точно колко. „Заставаме зад всички искания на колегите, с изключение на политическите, тъй като по закон студентските съвети са независими от идеологии, религии и политически доктрини“, уточниха от Студентския съвет. В петък студентите са изпратили нарочна декларация в подкрепа до стачкуващите си колеги от Софийския, Пловдивския, Великотърновския и др. университети в страната.“
- 03/12/2013 – Протест пред Община Стара Загора⁵⁷. Десетина души застанаха с плакати (част от които идентични) пред сградата на Община Стара Загора с искането за оставка на зам.-кмета Иванка Сотирова заради провала на провежданата от заместник-градоначалничката политика в областта на културата. Младеж, представил се като студент по психология в Пловдивския универси-

⁵⁴ <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/1778-59-kg-drehi-i-obuvki-za-siriiskite-bezhantzi-izpratiha-ot-samaryani>

⁵⁵ <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/1806-sluzhitelite-na-balgarski-poshti-stara-zagora-solidarni-s-kolegite-si-ot-protesta>

⁵⁶ <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/2026-v-trakiiskiya-universitet-shte-protestirat-simvolichno-ot-dnes>

⁵⁷ <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/2097-spretnaha-rezhisiran-protest-pred-obshchina-stara-zagora>

тет, пък заяви, че исканата оставка е заради агентурното ѝ минало, въпреки че не познавал Сотирова лично. Сред протестиращите е и основателят и дългогодишен ръководител на фолклорния ансамбъл „Загорче“, Венелин Кръстев.

- 26/12/2013 – Над 200 старозагорци подкрепиха протеста на „ранобудните“. На втория ден на Коледа, над 200 старозагорци излязоха на площада в Стара Загора за да подкрепят искането на „ранобудните студенти“ за незабавна оставка на правителството. Без организатори и говорители, подходяща музика и тонколони, на място върху бордюра на т.нар. „водно огледало“ хората написаха: „Честита оставка!“ и „Стягайте си багажа...!“ В началото на площада имаше основно възрастни граждани, но към 15.15 часа от всички страни заприиха млади хора, въоръжени със свирки, трикольори и собственооръчно написани текстове „Оставка!“. Сред протестиращите е и младото семейство Велина и Симеон Чалгаджан с дъщеричката си. „Искам детето ми да живее в България. Толкова много ли искам?“ попита Велина, а съпругът ѝ допълни: „Това, което виждам, че се случва на политическата сцена, не ми харесва и трябва да се прекрати веднага. Подкрепяме „ранобудните“, защото 200 дни хората са на улицата, а нищо не се променя“. „В Англия има много млади хора, които мислят за България и правят добри неща, но това не е известно. От две години организират форум в Лондон – „Кариера в България“. Миналата година привлякоха 60 български фирми. На тях канят студенти, за да могат да си намерят работа и да се върнат в България... Искам и аз да се върна в родината си, но няма възможност да се реализирам, а аз съм млад човек...“, сподели Валерия, която живее и работи в Англия.

Основните събития през 2014 г. са:

- 28/01/2014 – Фейсбук-групи се жалват от полицията. Полицията в Стара Загора е оказала натиск на най-активните участници в двата протеста срещу писмото на директора на ОДМВР главен комисар Иван Чолаков, довело до отлагане на заповед на кмета Живко Тодоров за събаряне на незаконните постройки в парк „Борова гора“ над кв. „Лозенец“. Това заявиха на нарочна пресконференция администраторите на фейсбук-групите „Истината за Стара Загора“ - Йордан Йорданов, „Социални диагнози“ - Илиан Илиев, и „Да спасим Аязмото“ - Кристиан Петков, които са и организатори на проявите на недоволство. Според участниците в брифинга, в деня на нароченото събаряне на незаконните къщи до Първо РПУ е имало около 300 жандармеристи в пълно бойно снаряжение. На брифинга те съобщиха, че ден-два след организираният от тях протести най-активните членове са били посетени от полицаи и/или привиквани в полицията за да дават обяснения за участието си в проявите. Формалният повод бил анонимно писмо с елементи на расизъм.
- 29/01/2014 – Партньорство в стратегии и действие – срещи за обсъждане на проблемите на НПО в Пловдив и Стара Загора⁵⁸. Българският център за нестопанско право и Фондация „ПАЦЕП“ организират поредица от регионални срещи

⁵⁸ <http://www.bcnl.org/bg/news/1220-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%B2%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D0%B8-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%B5-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D0%B8-%D0%B7%D0%B0-%D0%BE%D0%B1%D1%81%D1%8A%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0.html>

с местни организации в Южна България. Темата на срещите е „Стратежията за подкрепа на развитието на гражданските организации за периода 2012 – 2015 – възможности и предизвикателства“. На срещите с активните граждански организации от съответния град се обсъждат предизвикателствата пред неправителствените организации, необходимата подкрепа, от която се нуждаят НПО на местно ниво, възможностите за партньорство с държавата и местната власт и други важни теми. Първата среща се проведе в град Пловдив на 29 януари 2014 г. от 10.00 до 16.00 часа в Голяма зала на Народна Библиотека „Иван Вазов“, а местен партньор на инициативата е Фондация „Национален Алианс за работа с доброволци“. Срещите се организират в рамките на проект на БЦНП „Партньорство в стратегии и действие“, с финансовата подкрепа на Конфедерация Швейцария чрез Фонд за реформи, свързани с участието на гражданското общество.

- 11/02/2014 – Протест в защита на „Странджа“⁵⁹. Природозащитници от Стара Загора се присъединиха към Национален Протест в защита на природен парк „Странджа“. Конкретен повод за гражданските протести е приемането на ОУП на Община Царево без екологична оценка. Той предвижда застрояването на цялото крайбрежие – от Царево до Резово. С него на практика се позволява изграждането на леглова база за над 75 000 легла, която необратимо ще увреди защитената територия.
- 13/02/2014 – Еколози защитиха „Странджа“ с шествие⁶⁰. Около 50 човека взеха участие в шествие в защита на „Странджа“, а над 200 ги подкрепиха с подписите си. Екопроявата се проведе в центъра на града и продължи близо час и половина. Организаторите на кампанията от коалиция „За да остане природа в България“, обединяваща редица неправителствени организации, издигнаха лозунги и апелираха към съпричастност. Елена Стоева от „Зелени Балкани“ разясни същността на кампанията. Според екопривържениците, най-важното е, че се създава опасен прецедент за приемането на общ устройствен план без екологична оценка, което е недопустимо и неприемливо. Подобно решение, не само може да се счита за „национално БЕЗотговорно“, но ще предизвика и санкции срещу страната ни от страна на ЕК.
- 17/02/2014 – Слаб протест срещу монополите в Стара Загора⁶¹. По-малко от десетина старозагорци се събраха за да потвърдят недоволството си от господството на монополите година след февруарските събития от 2013 г. Прегледът на EVN в Стара Загора бе и едно от „лицата“ на миналогодишните протести – Антон Николов. „Идеята ни беше година по-късно да направим равностойна и да почетем с едноминутно мълчание паметта на самозапалилия се варненец Пламен Горанов, както и на всички онези, които дадоха искрата на т.нар. революция“, каза Антон Николов. По думите му, протестът отново е прегледът на EVN, „защото сметките на потребителите пак са завишени, заради увеличената тихомълком такса - пренос.“

⁵⁹ <http://www.starozagorci.com/news-10834.html>

⁶⁰ <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/2385-ekoloji-iarostno-zashtitiha-strandzha-s-shestvie>

⁶¹ <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/2397-nezabelezhim-protest-sreshtu-monopolite-v-stara-zagora>

- 27/03/2014 – Заплахи за протести заради „Карагере“⁶². „Ако в близко време Министърството на околната среда и водите не излезе с категорична позиция, че няма да има застрояване на Карагере, в Стара Загора ще бъдат организирани протести през април“. Това съобщи Елена Стоева от СНЦ „Зелени Балкани“. „Позицията ни е ясна: не бива да се допуска застрояването на един от последните девствени черноморски плажове. Трябва да се знае, че такова застрояване е в противоречие с българското природозащитно законодателство и ние не искаме то да се нарушава. Много е важно да се знае също, че не става въпрос за конфликт между правозащитници и инвеститори, а за спазване на българското законодателство.“
- 11/03/2014 – 21 000 подписа за референдума са събрани в областта⁶³. Близо 21 хиляди души от Старозагорска област подкрепиха с подписите си референдума за промяна на изборната система и начина на гласуване. Около 100 са невалидните подписи, уточниха от инициативния комитет. Националната подписка с над 550 хиляди подписа е внесена в Народното събрание и при 500 000 валидни подписа Народното събрание трябва да насрочи референдум. Срокът за прозвисяне е до три месеца. Подписите са събрани от инициативен комитет с председател проф. Георги Близнашки.
- 30/04/2014 – Представители на НПО се извиниха символично на сирийските бежанци⁶⁴. Десетина старозагорци подкрепиха символичното извинение, организирано във Фейсбук, към напусналите с Розово сирийски семейства. Извинението е написано на плакат от организаторите на три езика – български, арабски и кюрдски. Райна Митева, която се представи като организатор на е-инициативата, заяви, че идеята е да бъде поднесено извинение на семействата. „Срам ме е и затова съм тук. Не се притеснявам от солото присъствие на старозагорци. Обвинения не отправям, а се срамувам от реакцията на институциите или по-скоро от липсата на такава.“ Част от групата сирийски бежанци е и Мохамед Джамал – завършил медицина в Стара Загора преди 7 години, от година и половина той работи в областния град с роговна виза.

ГР. БЛАГОЕВГРАД

Основните събития в гр. Благоевград през 2009 г. са:

- 31/12/2009 – Успешно приключи общинският проект „Интеграция на ромските деца чрез подобряване на достъпа до качествено образование“. В рамките на проекта бяха организирани 4 групи (с по 30 души) за родители на деца от етнически малцинства. Групите бяха насочени към разясняване на ползите, както от образованието по принцип, така и от качествено образование, провеждано в мултиетническа среда, а не в сегрегирани училища⁶⁵.
- Протест на гражданите от кв. Грамада, свързан с водоснабдяването⁶⁶.
- Среща на протестиращите с кмета на града и отзивите след нея⁶⁷.

⁶² <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/2591-kazusat-karadere-mozhe-da-predizvika-protesti-i-v-stara-zagora>

⁶³ <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/2505-21-000-podpisa-za-referenduma-sa-sabrani-v-oblastta>

⁶⁴ <http://starozagorskinovini.com/news/index.php/obshtestvo/2733-predstaviteli-na-npo-ta-se-izviniha-simvolichno-na-siriiskite-bezhantzi>

⁶⁵ http://www.blgmun.com/files/Evropeski_proekti/Integraciya_Romi.rar

⁶⁶ http://www.struma.com/obshtestvo/za-5000-iv-k-paskalev-4-ti-mesec-podlaga-na-voden_208/

⁶⁷ <http://www.struma.com/obshtestvo/gradonachalnikut-k-paskalev-prati-jitelite-na-kv-gramada-v>

- Проблеми с бездомните кучета и отказа на фондация „Четири лапи“ да помогне⁶⁸.
- Осем автобуса и десетки коли със служители на полицейските управления в Благоевград и Кочериново, техните деца, съпруги, роднини и радетели за справедливост потеглиха вчера от областния център на Пиринско към националния протестен митинг в столицата в подкрепа на петимата благоевградски полицаи – Мирослав Писов, Иво Иванов, Борислав Механджийски, Янко Граховски и Георги Калинков (във връзка с делото „Чората“)⁶⁹.

Основните събития през 2010 г. са:

- 30/09/2010 г. – Приключи изпълнението на проект „Предоставяне на социални услуги в общността за хора с увреждания и самотно живеещи хора от Община Благоевград“. В рамките на проекта бяха ангажирани 24 социални асистента, които обслужиха над 70 потребители ползващи услугата „Социален асистент“⁷⁰.
- Годишен отчет за дейността на общественя посредник на Община Благоевград. Включва: жалба на многодетна майка за настягане в общинско жилище; жалба за непредоставяне на информация от Общинска администрация и др.⁷¹
- Протест на студенти срещу насилието. Залятата с основа на 25 ноември 2009 г. Христина Колджиева не успя да свържи съзлите си вчера, когато зад нея в протестно шествие в Благоевград застанаха над 2 000 студенти от Югозападния и Американския университет, представители на Женското благотворително дружество /ЖБД/ „Македония“ и на Националното представителство на студентските съвети в България⁷².

Основните събития през 2011 г. са:

- Със зареждане за по 50 ст. с фактура в отведен удар на скъпия бензин, над 400 души показаха отношението си срещу непрекъснатото покачване цените на бензина и на хранителните стоки, като излязоха на протестно шествие с коли и мотори по улиците на Благоевград⁷³.
- Близко 500 работници и служители от „Благоевград-БТ“ в продължение на половин час протестираха мълчаливо в центъра на Благоевград срещу предстоящата приватизация на „Булгартабак холдинг“⁷⁴.
- 650 работници и служители от дружествата на „Булгартабак Холдинг“, сред тях около 300 от „Благоевград-БТ“, се събраха вчера на протестен митинг пред сградата на Агенцията за приватизация и следприватизационен контрол (АПСК)⁷⁵.

evropeiskata_254/

⁶⁸ http://www.struma.com/obshtestvo/zam-kmetut-g-skrjiovski-prirodosazhtitnicite-ni-sabotirat-pokanihme-gi-da_1141/

⁶⁹ http://www.struma.com/obshtestvo/s-avtobusi-i-koli-policaite-ot-yugozapada-trugnaha-za-protesta_2031/

⁷⁰ http://www.blgmun.com/files/Evropeiski_proekti/Predostavqne_na_soc_uslugi.rar

⁷¹ http://www.blgmun.com/files/Ombudsman/Otchet_ombudsman_2010.doc

⁷² http://www.struma.com/obshtestvo/nad-2000-studenti-protestiraha-sresh-tu-nasilieto-v-podkrepa-na-zaletite_6699/

⁷³ http://www.struma.com/biznes/blagoevgradchani-podlojiha-na-klientski-tormoz-benzinostanciite_16383/

⁷⁴ http://www.struma.com/biznes/nad-500-rabotnici-ot-blagoevgrad-bt-pushiha-na-mulchaliv-protest_18913/

⁷⁵ http://www.struma.com/biznes/300-rabotnici-ot-blagoevgrad-bt-protestiraha-sresh-tu-privatizaciyata_21090/

Основните събития през 2012 г. са:

- Търговци от Благоевград (наематели на терени за павилиони от Общината) се събраха на протест пред сградата на общинската администрация. Те са недоволни от решение на местния парламент, с което преди около два месеца бе разрешено на „Благоевград БТ“ да монтира 27 временни търговски обекта за продажба на цигари и захарни изделия⁷⁶.
- В Благоевград се организира пореден протест срещу високите цени на горивата в България и ниския стандарт на живот, съобщиха организаторите⁷⁷.
- „Ако правителството не започне да работи за народа, ще има революция.“ Това бе посланието на гнешния протест срещу управлението, монополите и корупцията в България. В Благоевград инициативата подкрепиха близо 40 души. „Крайно време е правителството да спре да работи за себе си и да се позрижи за народа“, коментира председателят на ГС „Сила“ в Благоевград, Людмила Манова⁷⁸.

Основните събития през 2013 г. са:

- Благоевградчани протестираха задружно срещу високите сметки за ток. Тази вечер те се включиха в протестно шествие, а малко по-късно запалиха фактурите си за електроенергия. Жена проплака, че само за един месец от ЧЕЗ са ѝ поискали 350 лв. за ток. Недоволните от ЧЕЗ бяха стотици⁷⁹.
- Стотици обсадиха сградата на енергото в Благоевград. За втори път, те символно „прекараха“ ЧЕЗ през огъня⁸⁰.
- Пиринско се „събуди“! Над 5000 излязоха на протест срещу ЧЕЗ в Благоевград; в Г. Делчев около 1000 ругаеха монополиста; а протести имаше и в Кюстендил, Дупница, Сангански и Петрич⁸¹.
- Над 5 000 благоевградчани излязоха на улицата, а стотици гупничани направиха опит да блокират Е-79. Освен срещу ЧЕЗ, хората изразиха и нови искания свързани със съставянето на нов кабинет и спешно вземане на мерки срещу бедността и мизерията⁸².
- Благоевградчани се надигат на протест срещу поредния монополист – ВиК. След съобщението, че цената на водата се вдига, един от организаторите на протестите срещу ЧЕЗ, Димитър Лалев е депозирал в Общината искане за разрешение за провеждане на мирни протестни действия⁸³.
- Гняв народен: Хиляди благоевградчани излязоха на протест срещу назначението

⁷⁶ http://www.struma.com/biznes/blagoevgradski-turgovci-protestirat-sresh-tu-reshenie-na-mestniya-parlament_28762/

⁷⁷ http://www.struma.com/obshtestvo/protest-sresh-tu-cenite-na-gorivata-i-niski-standart-na-jivot_29584/

⁷⁸ http://www.struma.com/obshtestvo/protestirashite-v-blagoevgrad-ako-pravitelstvoto-ne-raboti-za-naroda-shte_30736/

⁷⁹ http://www.struma.com/obshtestvo/blagoevgrad-prokudi-s-plakati-izchezvaite-drujestvo-monopolist-shokiralo-stotici-sus_33571/

⁸⁰ http://www.struma.com/obshtestvo/stotici-obsadiha-sgradata-na-energoto-v-blagoevgrad-za-vtori-put_33782/; http://www.struma.com/obshtestvo/vmro-prizova-na-vustanie-sresh-tu-chez-150-jalbi-zazavisheni_33900/

⁸¹ http://www.struma.com/obshtestvo/pirinsko-se-subudi-nad-5000-izlyazoha-na-protest-sresh-tu-chez_33942/

⁸² http://www.struma.com/obshtestvo/protestut-eskalira-nad-5000-blagoevgradchani-izlyazoha-na-ulicata-stotici-dupnichani_34420/

⁸³ http://www.struma.com/obshtestvo/vulnata-trugna-protest-sresh-tu-vik-v-blagoevgrad-zaradi-cenata-na_35190/

на областен управител от ДПС и на Д. Пеевски за шеф на ДАНС.⁸⁴

- Гражданско Сдружение „ЕКИП“ готви протест срещу Муса Палев⁸⁵.
- Гняв и бунт в центъра на Благоевград: Областният управител М. Палев проби блокадата и с бой и кръсъци влезе в кабинета си. Междувременно арестуваха младеж нападнал и скъсал вратовръзката на директора на ОД на МВР Г. Костов⁸⁶.
- Пети ден на протести в Благоевград: Централното оперативно бюро на ДПС гласува доверие на Палев⁸⁷.
- Американският университет събира на масата на „преговорите“ кмета на Благоевград Ат. Камбитов и областния управител М. Палев⁸⁸.
- Арестуваха седем завързани с вериги окупатори на бензиностанция на ГАЗПРОМ край Благоевград⁸⁹.
- Десетина благоевградски студенти организираха акция „Окупация“ и издигнаха плакати пред входа на ректората на ЮЗУ „Н. Рилски“, но не блокираха достъпа до университета⁹⁰.
- Планът за действие на Община Благоевград за интегриране на ромите е изготвен в съответствие с Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите /2012-2020/, приета с Решение № 1 от 5 януари 2012 година на Министерски съвет и Решение от 1 март 2012 година на Народното събрание. По данни на ТСБ Благоевград от преброяването на населението и жилищния фонд през 2011 година, като роми са се самоопределили 1836 души в община Благоевград⁹¹.

ПАРТНЬОРСТВО И ПРОТЕСТ В СОФИЙСКА ОБЛАСТ

В този национален контекст е направено и проучването на гражданското общество в общините и населените места на Софийска област. Предмет на наблюдението са всички общини от областта, но за общините Антон, Божурище, Годеч, Елин Пелин и Чавдар няма данни в пресата и интернет пространството.

ОБЩИНА БОТЕВГРАД

Основните събития в Община Ботевград за 2009 г. са:

- В края на 2009 г. шефът на РУ на МВР в Ботевград представи отчет за извършеното през миналата година в присъствието на граждани. Служителите на

⁸⁴ http://www.struma.com/obshtestvo/gnyav-naroden-hilyadi-blagoevgradchani-izlyazoha-na-protest-sresh-tu-naznachenieto-na_39265/

⁸⁵ http://www.struma.com/obshtestvo/grajdanskoe-sdruzhenie-ekip-gotvi-protest-sresh-tu-musa-palav_39297/

⁸⁶ http://www.struma.com/obshtestvo/gnyav-i-bunt-v-centura-na-blagoevgrad-oblastniyat-upravitel-m_39333/

⁸⁷ http://www.struma.com/obshtestvo/peti-den-na-protesti-v-blagoevgrad-centralnoto-operativno-byuro-na_39554/

⁸⁸ http://www.struma.com/obshtestvo/amerikanskiyat-universitet-subira-na-masata-na-pregovorite-kmeta-na-blagoevgrad_40236/

⁸⁹ http://www.struma.com/obshtestvo/nejidan-protest-7-zavurzani-s-verigi-okupatori-na-benzinostanciyata-na_43795/

⁹⁰ http://www.struma.com/obshtestvo/10-tina-blagoevgradski-studenti-izdignaha-plakati-pred-vhoda-na-rektorata-na_45309/

⁹¹ http://www.blgmun.com/files/Administrativni_aktove/2013/Plan-Obsh-tina-Blagoevgrad-Integraciq-Romi.pdf

полицейското управление декларираха готовност да отговарят на въпроси от страна на гражданите⁹².

- През 2009 инициативен комитет в с. Трудовец подготви подписка срещу местоположението на ново сметище - в землището на селото⁹³.

Основните събития през 2010 г. са:

- 2010-та е белязана от лекарски протести. Лекарите от местната болница обмислят протестни действия срещу драстичното намаление на бюджета на болницата в Ботевград⁹⁴. Лекарите от Ботевград протестират, защото местната болница „не получава навреме средствата, които е заработила“⁹⁵. Лекарите от доболнична помощ също подкрепят протеста на колегите си и смятат че: „Резултативните стандарти в доболничната помощ и делегираните бюджети на болниците трябва да се премахнат“⁹⁶.
- През 2010 продължават действията срещу депото за твърди битови отпадъци, започнали предходната година. Гражданско сдружение „За чиста природа“ разпространи съобщение до жителите на Ботевград, Трудовец и Скравена относно построяването на ново депо за отпадъци⁹⁷.

Основните събития през 2012 и 2013 г. са:

- През 2012 г. граждани от Ботевград подкрепят протестите срещу шистовия газ⁹⁸.
- В началото на 2013 г. недоволството спрямо сметките за ток нараства. Ботевградчани се оплакват от високи сметки за ток и са готови да протестират⁹⁹. Взето е решение за провеждане на протест¹⁰⁰. Повече от 1500 граждани се събраха на протест срещу високите цени на тока в центъра на Ботевград¹⁰¹. Граждани изразиха недоволството си дори на 3-ти март.¹⁰²
- Макар и в силно намален състав, ботевградчани участват и в юнските протести през 2013 г. Повод за протеста е възмущението им от „бездействието на държавата в борбата с монополите“¹⁰³.

Основните събития през 2014 г. са:

- От четири години сдружение „Разнообразни и равни работи“ реализира различ-

⁹² <http://botevgrad.com/news/12549/Policiyata-shte-se-otchita-publichno/>

⁹³ <http://botevgrad.com/news/14679/Iniciativen-komitet-v-Trudovec-podgotvya-podpiska-sresh-tu-mestopolojenieto-na-novoto-smetishte/>

⁹⁴ <http://botevgrad.com/news/21920/D-r-Filip-Filev-Lekari-i-grajdani-tryabva-da-zapochnat-protest-v-zash-tita-na-mestnata-bolnica/>

⁹⁵ <http://botevgrad.com/news/27605/86-godishniya-jena-be-sred-protestirashtite-grajdani-v-podkrepa-na-lekarite/>

⁹⁶ <http://botevgrad.com/news/27606/D-r-Daniela-Krasteva-Regulativnite-standarti-v-dobolnichnata-pomosh-t-i-delegiranite-byudjeti-na-bolnicite-tryabva-de-se-premahnat/>

⁹⁷ <http://botevgrad.com/news/28668/Grajdanskoe-sdruzhenie-Za-chista-priroda-razprostrani-obrashtenie-kam-jitelite-na-Botevgrad-Trudovec-i-Skravena/>

⁹⁸ <http://botevgrad.com/news/37572/Botevgradchani-podkrepyat-protestite-sresh-tu-shistoviya-gaz/>

⁹⁹ <http://botevgrad.com/news/46228/Visoki-smetki-za-tok-prez-yanuari/>

¹⁰⁰ <http://botevgrad.com/news/46414/Nedovolni-grajdani-publikuvat-fakturite-si-ot-ChEZ-vav-Feysbuk/>

¹⁰¹ <http://botevgrad.com/news/46550/Nad-1-500-choveka-se-sabraha-na-grajdanskiya-protest-v-Botevgrad/>

¹⁰² <http://botevgrad.com/news/46920/Grajdani-Protestite-v-Botevgrad-tryabva-da-prodaljat/>

¹⁰³ <http://botevgrad.com/news/49682/Protestirashti-se-sabraha-sas-znamena-i-plakati-v-centara-na-Botevgrad/>

ни проекти обхващащи училищата в Община Ботевград. Основна цел на проектите е да се даде възможност на деца от малцинствени групи да посещават училище редовно¹⁰⁴.

- През 2014 г. над 1600 жители на Ботевград подкрепят идеята за референдум относно изборната реформа¹⁰⁵.

ОБЩИНА ГОРНА МАЛИНА

На 26.06.2011 г. Община Горна Малина провежда референдум. Жителите на общината гласуват против откриването на кариери, мини и сметища в близост до техните села. Поводът за този референдум е желанието на фирма да открие каменна кариера¹⁰⁶. МОСВ отменя решението, с което позволява откриването на кариерата.

ОБЩИНА ДОЛНА БАНЯ

За Община Долна баня няма почти никаква информация свързана с граждански формации и инициативи. Единствено, самата община взема участие в няколко проекта финансирани от Европейския съюз.

Основно събитие през 2011 г. е:

- 02/03/2011 – в Народно читалище „Рила – 1898“ - гр. Долна баня тържествено е открит обновения информационен център към библиотеката. Библиотеката получи 3 компютърни конфигурации, мултимедийен проектор с екран и мултифункционално устройство по Програма „Глоб@лни библиотеки - България“. Две от компютърните конфигурации в читалнята са предоставени за свободен достъп на потребителите и със свободен достъп до интернет за всички учещи се¹⁰⁷.

Основно събитие през 2013 г. е:

- 17/07/2013 – жителите на Долна баня искат оставката на кмета на града. Граждани искат Владимир Джамбазов да бъде отстранен заради цялостната му дейност, довела до закриване на работни места, високи местни данъци и такси, ниски доходи и висока безработица. Кметът е посочен като виновник и за занемаряването на иначе привлекателната за туризъм община¹⁰⁸.

ОБЩИНА ДРАГОМАН

Основните събития през 2012 и 2013 г. са:

- 12/08/2012 – жители на Драгоман протестират срещу високоскоростен влак. Жителите на Драгоман скочиха срещу проекта за високоскоростен влак София – Драгоман, след като стана ясно, че „новото трасе на железницата ще минава

¹⁰⁴ <http://botevgrad.com/news/52916/Projekti-pomagat-za-obrazovaniето-na-deca-ot-romskiya-etnos-v-Obshchina-Botevgrad/>

¹⁰⁵ <http://botevgrad.com/news/53905/Nad-1600-dushi-v-Botevgrad-veche-podkrepiha-iskaneto-za-referendum-za-izbornata-reforma/>

¹⁰⁶ http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2011/06/26/1112926_na_referendum_v_gorna_malina_otkhvurliha_otkrivaneto_na/

¹⁰⁷ Източник: Глобални библиотеки, 07.03.2011- <http://bit.ly/1g6ehky>

¹⁰⁸ <http://www.kmeta.bg/emil-ivanov-i-obshtinari-ot-dolna-banya-se-sreshnaha-s-protistirashite-15270.html>

през близо 60 къщи и дворове, както и имоти в регулация“, се казва в прессъобщение на общината в Драгоман. Проблемът излезе наяве буквално преди дни, след като в общината бе получена подробна карта на железопътното трасето, във връзка с информацията за доклад за оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) по инвестиционно предложение на ДП НКЖИ „Модернизация на железопътната линия София – Драгоман“ чрез проект – смесен вариант „Алтернатива С1“. Проблемът е изключително изненадващ за жителите на града, които не само, че не са уведомени, но и не са участвали в обществено обсъждане. Оказва се, че предишното ръководство на общината не е поставило този въпрос на дневен ред пред съгражданите си през 2009 г. Предвид, че не е последвала никаква реакция, съответните институции са задвижили идейния проект за „Модернизация на железопътната линия София – Драгоман“. „Проектът е в много напреднала фаза, включително е одобрен от Националния експертен съвет към Министерството на регионалното развитие и благоустройството, но вече сме взели мерки, за да го спрем“, коментира кметът на Драгоман, Андрей Иванов¹⁰⁹.

- 19/12/2013 – Информационен семинар във връзка с използването на малките вятърни генератори в градска среда и ползата от малкия вятър се проведе в Заседателната зала на Община Драгоман. Семинарът е част от проект: „ВЯТЪРЪТ РАБОТИ – оценка на потенциала за производство на електроенергия от малки вятърни генератори на територията на 3 общини“. Той се осъществява с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (2009-2014 г.). Община Драгоман е партньор по проекта и организатор на срещата. Основните участници в семинара са общински служители, представители на неправителствения сектор и граждани. На семинара присъства и г-жа Емилия Милушева – заместник кмет на Община Драгоман. Модератори на семинара бяха: урб. Миглена Герасимова – ръководител на проекта; инж. Илия Радев – технически експерт по мониториране на околната среда и анализ на потенциалите за възобновяемите енергийни ресурси и Валентин Чавдаров – експерт по социално-икономически проучвания и анализ на ползите от съществуващите потенциали. В началото на семинара бяха представени целите и мисията на Фондация „Форум градски алтернативи“; същността и целите на проекта; ползите и възможностите за различните заинтересовани страни от осъществяването на проекта; възможността за включване на доброволци в дейностите по проекта и др. Участниците в семинара зададоха много интересни въпроси, които покаха позитивната нагласа на гражданите на Община Драгоман към дейностите и същността на проекта. Силно впечатление на модераторите и присъстващите направиха въпросите, свързани с възможността за споделена инвестиция между съсеги и колективно използване на подобен източник на електроенергия. Участниците заявиха желание за по-обстойно проучване на този въпрос от юри-

¹⁰⁹ http://econ.bg/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/%D0%96%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D0%94%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%BC%D0%B0%D0%BD-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%82-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83-%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD-%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D0%BA_I.a_i.389341_at.1.html

гическа, техническа и икономическа гледна точка. На семинара присъства и г-н Росен Василев, представител на фондация „Биоразнообразие“, който взе активно участие и отпрати грядивни препоръки за изследването¹¹⁰.

- Как се ходи на протест по задължение? Отговор на този въпрос дава репортаж на Нова телевизия. Става въпрос за миньорите от мина „Бели брез“, която се намира близо до гр. Драгоман, които под строй, по списък и с „опорни точки“ са откарани на протеста в петък срещу намерението на президента Росен Плевнелиев да сезира Конституционния съд за новия данък от 20 % върху зелената енергия. Репортажът е по сигнал, че работниците са били принудени да се включат в митинга, а не са го направили по собствено желание. Служител на мината сигнализира, че протестът е организиран от ръководството и че никой от колегите му не се е озовал случайно там, а е бил накаран насила. „Нашият пряк началник ни се обади и каза, че трябва да отидем на протест в София през президентството“, обясни служителя на мината. Не става ясно какви ще са последиците, ако някой не се съобрази с нареждането, но никой не се е осмелил да откаже, разказва още участник в събитието. Той обаче подозира, че този, който не отиде, го грози финансова санкция или дори уволнение¹¹¹.
- 20/12/2013 – броени дни след учредяването на „Български младежки червен кръст – Драгоман“ неговите членове реализираха мащабна доброволческа кампания. Идеята им първата тяхна акция да бъде свързана с високо благородна и хуманна мисия бе осъществена¹¹².

38

Основните събития през 2014 г. са:

- 29/05/2014 – „Център за обществена подкрепа – Драгоман“ отвори врати на официална церемония, водена от Кмета на общината, г-н Андрей Иванов и представители на СОНИК СТАРТ, фирмата доставчик на социалната услуга. Събитието се състоя от 11 часа в сградата на Центъра, на ул. „Христо Ботев“ № 19 в присъствието на представители на Парламента, Министерството на труда и социалната политика, Агенция социално подпомагане, регионални и местни власти. Основното предназначение на новоразкрития „Център за обществена подкрепа“ е предоставяне на комплекс от социални услуги, насочени към подкрепа и консултиране на децата и семействата от общността, в зависимост от спецификата на местните нужди. Дейностите са обвързани с реинтеграцията на деца; превенция на отклоняващо се поведение и отпадане от училище; подкрепа на деца с увреждания или жертви на насилие; провеждане на кампании – работа с обществеността, с местни институции, с високо рискови общности; подкрепа на осиновяването и приемната грижа. Амбицията на Центъра е подобряване качеството на живот и социалните умения на децата в риск и техните семейства чрез прилагане на нови, устойчиви и комплексни подходи в работа с уязвимите групи с цел превенция на социалното изключване и преодоляване на неговите последици. Развитието на интегриран комплекс от услуги ще се базира и на устойчивото взаимодействие между партньорите, работещи в

¹¹⁰ http://www.obshtinadragoman.com/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=18&Itemid=45

¹¹¹ <http://www.cross.bg/protesta-minyorite-prezidentstvoto-1387321.html#ixzz32e762Yib>

¹¹² Информацията е събрана от сайта на Община Драгоман. За регистрираното НПО ИРД-21 не беше намерена актуализирана информация.

сферата на закрила на детето. От друга страна, доброволчеството ще бъде възприемано като движеща сила в работата на организацията. За привличане на нови попълнения и провокиране на нови идеи, СОНИК СТАРТ има разработена Доброволческа програма, която активно подкрепя всички дейности на организацията. Доброволният ангажимент е възможност да се покаже, че каузата, която организацията има, е кауза и на обществото. Екипът работи в посока превръщане на Центъра в притегателно място за всеки човек в Общината. Атмосферата на споделяне и изслушване е една чисто човешка позиция на подкрепа, заявена от организацията. ЦОП се стреми да бъде и в подкрепа на Общината, неправителствения сектор, училищата, детските градини и други организации. СОНИК СТАРТ, инвестирайки в човешкия ресурс и залагайки на иновативния и атрактивен подход при предоставяне на социални услуги, предопределя издигането на експертизата на „Център за обществена подкрепа“ в град Драгоман на регионално и национално ниво. Публично-частните партньорства в хуманитарната сфера са отличителна черта на СОНИК СТАРТ. В партньорство с местната и държавната власт, социалният екип от близо 100 експерта развива и предоставя услуги за деца, възрастни, семейства и общности на територията на цялата страна. В подкрепа на местните си партньори, СОНИК СТАРТ развива средносрочна и дългосрочна социално-инвестиционна програма на регионален принцип. В периода от създаването си, той управлява Центрове за обществена подкрепа в общините Ихтиман, Първомай, Карлово, Дупница, Балчик, Левски, Дневен център за деца с увреждания и Център за настаняване от семеен тип в Община Карлово, Комплекс за социални услуги „СТАРТ“ – София.

ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ

Основните събития през годините от 2009-та до 2014-та са:

- 08/2010 – „Да запазим човешките ценности и красотата на природата“. Развитие на емоционалните, интелектуалните и социалните компетентности на учениците от Община Етрополе, като основа за тяхното активно участие в цялостния живот на училището и обществото¹¹³.
- 15/12/2011 – В клуба на пенсионера и инвалида в Етрополе се осъществява активна социална и обществена дейност. Една от полезните придобивки за членовете на тези организации са медицинските консултации, провеждани всеки вторник и четвъртък. Услугата е безплатна за нуждаещите се, като разходите се поемат от социалните служби¹¹⁴.
- 29/10/2012 – Откриха „Център за рехабилитация и социална интеграция на деца с увреждания“ в Етрополе. Договорът е за изпълнението на проект „Адекватни услуги в ефективен тандем“ в партньорство с Община Бела Паланка, Сърбия. Предмет на проекта е изграждането на Център за рехабилитация и социална интеграция на деца с увреждания в част от сградата на старата болница в гр. Етрополе и изграждането на Дом за стари хора в гр. Бела Паланка. Съпътстващи дейности по проекта са: изготвяне на Обща стратегия за развитие на социалните услуги в двете общини и обучения на социални работници и служители.

¹¹³ <http://etropolebg.com/etropole/index.php/realizirani/229-da-zapazim-choveshките-tzennosti-i-krasotata-na-prirodата>

¹¹⁴ <http://www.balkanec.bg/v-pomosht-na-vazrastni-i-invalidi-ot-obsht-etropole-1649.html>

39

Обученията включват обмен на опит в социалната дейност на двете общини, тъй като в Община Етрополе вече има функциониращ Дом за стари хора, а Община Бела Паланка разполага с действащ Център за деца с увреждания¹¹⁵.

- 01/11/2013 – Договор по проект „Устойчиво развитие на Община Етрополе чрез ефективно взаимодействие на заинтересованите страни при формиране, изпълнение, контрол и мониторинг на общинските политики“¹¹⁶.
- 2014 – Община Етрополе публикува публични покани по проекта „Устойчиво развитие на Община Етрополе чрез ефективно взаимодействие на заинтересованите страни при формиране, изпълнение, контрол и мониторинг на общинските политики“¹¹⁷.

ОБЩИНА ЗЛАТИЦА

За дейността на гражданския сектор в Община Златица няма почти никаква информация. В медиите се отбелязват единствено следващите две събития.

Основните събития за периода от 2009-та до 2014-та са:

- 18/03/2011 – Златица е избрана за регионален център за управление на отпадьците.¹¹⁸ В заседателната зала на Общинска администрация - Пирдоп се проведе работна среща между кметовете на общините: Пирдоп, Златица, Челопеч, Коприивщица, Чавдар, Мирково и Антон. Домакин беше кметът на Община Пирдоп, Антоанета Илиева, по чиято инициатива бе свикана срещата. Заседанието се проведе с цел създаване на Регионално сдружение за управление на отпадьците на общините, включени в регион Златица, съгласно Национална програма за управлението на дейностите по отпадьците 2009-2013 г. и по реда на Закона за управление на отпадьците. Решено е да се създаде „Регионално сдружение за управление на отпадьците Златица“, а г-жа Нонка Каменова – кмет на Община Златица – е избрана за председател. Срокът, за който г-жа Нонка Каменова ще бъде председател на Регионалното сдружение, съвпада с мандата ѝ на кмет.
- 10/10/2013 – Стартира проект „БЕЗ ГРАНИЦИ“ – „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Проектът е по инициатива на Община Златица с помощта на Европейските фондове в партньорство с учебните заведения в гр. Златица (СОУ „Свети Паусий Хилендарски“, ОДЗ „Вяра, Надежда, Любов“, ЦДГ „Слънце“, Аграрно-техническа професионална гимназия). Проектът е на стойност 282 770, 63 лв. Обща цел на спечеления проект е да се подпомогне по-успешната социална и трудова реализация на децата и учениците от етническите малцинства чрез засилване на мотивацията им за участие в образователния процес, подобряване на условията за равен достъп до образование и обучение и включване в извънкласни занимания (духов оркестър, мажоретен състав, клуб „Приложни изкуства“ и др.) и нестандартни форми на обучение¹¹⁹.

¹¹⁵ <http://www.balkanec.bg/otkriha-tsentar-za-rehabilitatsiya-i-sotsialna-integratsiya-na-detsa-s-uvrezhdaniya-v-etropole-10175.html> (Регионалният вестник „Балканец“ няма интернет издание).

¹¹⁶ <http://etropolebg.com/etropole/index.php/realizirani/233-adequate-social-services-in-effective-tandem>

¹¹⁷ <http://etropolebg.com/etropole/index.php/opak/857-ustoiichivo-razvitie-na-obshtina-etropole>

¹¹⁸ <http://etropolebg.com/etropole/index.php/opak/862-pulichni-pokani>

¹¹⁹ http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=515

¹¹⁹ <http://www.zlatitsa.bg/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/>

ОБЩИНА ИХТИМАН

Всички инициативи по отношение на интеграция и човешки права са част от дейностите на Община Ихтиман, в това число и повишаването на гражданска активност в района за периода 2009-2013 г. Инициативите, които се отразяват в медиите, са или съвместни проекти с други общини, или са реализирани по европейски програми. На този етап, няма информация за каквито и да е граждански прояви и самоинициативи, относно правата на човека.

ОБЩИНА КОПРИВЩИЦА

Информацията свързана с темата на настоящото проучване е оскъдна и непълна. Единствената достъпна информация (налична само за 2011 и 2012 г.) е под формата на вече взети общински решения или е свързана с покани за публични обсъждания с неуточнен начин на провеждане и крайно решение¹²⁰.

ОБЩИНА КОСТЕНЕЦ

В част от инициативите на територията на Община Костенец са посочени като участници конкретни НПО. За тях, обаче, не се открива никаква по-подробна информация. В изследвания период, основните усилия са насочени към развитието на района като туристически, като общината играе главна роля в изпълнението на конкретни проекти и политики.

Основните събития за периода от 2009-та до 2014-та са:

- През 2007 година, поради липсата на общинско звено за информация и услуги на гражданите възниква идеята да се изгради независим център, извън посочените институции, който да предоставя комплексни информационни и технически услуги във всички сфери на социалното право и да подпомага представителите на целевите групи при контактите с държавните и общински органи. В реализирането на проекта в Клуба на пенсионера и хората с увреждания в Костенец е оборудвано работно място с една компютърна конфигурация, телефон и връзка с интернет. Като база данни са въведени част от необходимите формуляри, предоставени от общинска администрация и дирекция „Социално подпомагане“, а достъпът до останалите се осъществява чрез интернет връзка. Инсталирана е и програма с нормативни актове¹²¹.
- 02/09/2009 – Община Костенец съвместно със Сдружение „Вълшебен свят - Костенец“ реализира проект за обновяване на 5 детски площадки в гр. Костенец и гр. Момин проход. Проектът е на обща стойност 31 011 лева. Финансиран е от социално-инвестиционния фонд към МТСП и Община Костенец¹²².
- 07/04/2009 – Проект „Толерантност в училище“, реализиран с финансовата подкрепа на „Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства“. Децата от ОУ „Хр. Смирненски“ гр. Момин проход и ОУ „К. Костенечки“ от с. Костенец участваха в дискусия на тема: „Разбирателство

¹²⁰ <http://koprivshitsa-bg.com/bg/municipality/proekti/>

¹²¹ <http://www.flgr.bg/bg/innovations/2/?id=1195>

¹²² http://chitalishte-mominprohod.com/kostenetz/tiki-read_article.php?articleId=9

и приятелство, зачитане на различията, и уважение към човешките права и достойнство“. Проектът ще приключи с провеждането на публичен общински дебат на тема: „Толерантност в училище: първо сме хора – после сме различни“ в залата на Общински съвет – Костенец¹²³.

- 14/11/2012 – Инициатива „Среща на поколенията“ събира възрастни хора и младежи в библиотеката. Възрастните разказват спомени за обучението в миналото и показват на младежите как се пише с перо и върху пясък. От своя страна, млади доброволци показват на възрастните хора как да работят с новите компютри. Това насърчава възрастните да ползват достъпа до съвременна информация, който им се предоставя безплатно, да бъдат по-активни в социалните си контакти и в живота на обществото. С участието си в Програмата „Глобални библиотеки“, местната библиотека показва нови възможности за модернизирани на обслужването на читателите и осигуряване на съвременен достъп до информация¹²⁴.

ОБЩИНА КОСТИНБРОД

В Общината действат няколко неправителствени организации, включително и за защита на човешки права. Но част от тях са прекратили дейността си към 2010 г.:

- Фондация „Инициативи без граници“ – неправителствена организация, занимаваща се основно с околна среда. Успешно получила финансиране и осъществила дългосрочен проект за подобряване на биоразнообразието на територията на Община Костинброд. Активна до 2010 г.¹²⁵
- Сдружение „Правна защита и съдействие на човешките права в България“ – неправителствена организация, занимаваща се със защита правата на човека. Предлага безплатни правни услуги за инвалиди и хора в слабо социално положение. Активна до 2010 г.¹²⁶
- Местна инициативна група – Костинброд. МИГ-Костинброд е неправителствена организация основана през 2010 г. В него членуват различни местни граждански организации (включително Агенция за икономическо развитие – Костинброд), частни бизнеси (Мултипринт – ООД, които бяха замесени в скандала с бюлетините през 2013 г.) и представители на общинската власт. Целта на МИГ е изготвянето и провеждането на интегрирани политики за развитието на Община Костинброд. Активна е до края на 2011 г.¹²⁷
- „Център за работа с деца на улицата“ към Община Костинброд е основан през 2008 г. с подкрепата на Община Костинброд. Работи с 26 деца с цел превенция на рисковото поведение и проява на агресия. Реализира разнообразни проекти свързани със социалното включване на децата. Активен и до днес. Няма данни да разчита на гражданска инициатива, включване или подкрепа¹²⁸.

Основните събития през 2010-та и 2011-та г. са:

¹²³ <http://www.kostenets.eu/content/view/3225/2/>

¹²⁴ <http://www.chitalishte.bg/newsview.php?newsid=3706>

¹²⁵ <http://www.bbf.biodiversity.bg/indexdetail.php?snump=10&id=3>

¹²⁶ <http://humanrightsadvocacybg.blogspot.com/>

¹²⁷ <http://www.migkstinbrod.org/>

¹²⁸ <http://dneven-center.net/>

- 13/01/2010 – Жители на с. Опицвет започнаха подписка и изпратиха писмо до Община Костинброд и МОСВ във връзка с множество незаконни сметища в близост до домовете им. Отговор от институциите няма, но медиите живо се интересуват от проблема¹²⁹.
- 09/02/2011 – В село Драговищица се проведе извънреден селски събор. Селяните обсъдиха опасните кучета на техен съелянин, които застрашават живота им. Взе се решение да се пристъпи към колективна жалба в съда и сигнал до медиите. Съдът взе решение в тяхна полза и наложи парична глоба на подсъдимия. Някои национални медии отразяват случая¹³⁰.
- от 07/04/2011 до 17/06/2011 – Жителите на Община Костинброд иницираха подписка срещу решението на Министерски съвет да предостави концесия за разработване на каменна кариера в района. Според гражданите, кариерата би могла да отрови питейната им вода (вкл. и на населените места Сливница, Опицвет и Безден). В резултат, Министерството на околната среда и водите отмени проекта¹³¹.

Основните събития през 2012 г. са:

- 24/11/2012 – Местните жители на с. Божовци подадоха колективна жалба в МОСВ заради изсичането на боровия масив в близост до селото. Организира се и протестен митинг¹³².
- 11/11/2012 – Община Костинброд представи информационен портал, който ще информира гражданите за общинските политики и за развоя на настоящи и бъдещи общински проекти¹³³.

Основните събития през 2013 г. са:

- 16/01/2013 – Родители от село Опицвет организират протестни действия. Причината е, че за деца им не е осигурен транспорт до желаното от тях училище в Костинброд. Протестите им получават национално медийно отразяване, но нямат резултат, тъй като по закон на деца се полага транспорт само до най-близкото възможно училище, а не до училище по избор¹³⁴.
- 30/03/2013 – Жители на Община Костинброд блокираха пътя към града с искания да се направи обходен път и тежкотоварни камиони да не минават покрай къщите им на път за асфалтовата база в с. Петърч. Липсва информация за резултата от техните действия¹³⁵.
- 13/05/2013 – Ден след провеждането на предсрочните парламентарни избори жители на Костинброд протестират пред печатница „Мултипринт 2000“ в

¹²⁹ <http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=341345>

¹³⁰ http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=666304

¹³¹ <http://www.investor.bg/ikonomika-i-politika/332/a/spriaha-razrobotvaneto-na-kariera-krai-kostinbrod-i-slivnica.118619/>

¹³² http://tv7.bg/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F/%D0%9E%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE/%D0%98%D0%B7%D1%81%D0%B8%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%B2-%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%BE-%D0%91%D0%BE%D0%B3%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D1%86%D0%B8.1.1.i.9543122_c.38.html#_U2IGZvmSySo

¹³³ <http://kstinbrod.info/>

¹³⁴ <http://btvnews.bg/video/video/tazi-sutrin/zashto-ot-tri-godini-40-detsa-ne-mogat-da-stignat-do-svoeto-uchilishte.html>

¹³⁵ <http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=1880928>

зрада. Печатницата е затворена във връзка с разследване за фалшифициране на изборни бюлетини, провеждано от ДАНС. Исканията на протестиращите са печатницата да бъде отворена за граждани и разследването да стане публично. Събитието е широко отразено, но действията им са без резултат¹³⁶.

Основните събития през 2014 г. са:

- 28/02/2014 – Стартира съвместен проект между НПО „Хабитат България“ и Община Костинброд. Целта му е да предостави нови и по-просторни жилища на социално слаби семейства¹³⁷. Организацията не е местна и инициативата е външна, но се осъществява на територията на общината.
- 04/03/2014 – Жители от с. Петърч протестираха срещу повторното назначаване на работа на училищен директор. Според тях, директорът е получил лични облаги от продължаващия ремонт на училището, като е продал част от строителните материали. В отговор директорът подава оставка¹³⁸.
- 0/03/2014 – Местни търговци и жители на Костинброд събират подписка срещу разполагането на 14 търговски обекта на територията на зрада. Мотивите им са, че по този начин се създава изкуствен монопол, което би могло да навреди на правата на клиентите. Под техния натиск, Общинският съвет отменя решението на кмета, с което е станало възможно разполагането на търговските обекти¹³⁹.

ОБЩИНА МИРКОВО

За гражданска активност в Община Мирково няма почти никакви сведения, с изключение на съобщението, че Община Мирково съвместно с „Център за защита правата в здравеопазването“, организират безплатни медицински прегледи, като част от превенцията за рак на гърдата¹⁴⁰.

ОБЩИНА ПИРДОП

В сравнение с Община Златица, от която го делят броени километри, в Пирдоп се наблюдават по-активни действия или подобни се отразяват по-често в местните медии. Основно действащо лице обаче си остава местната власт.

Основните събития през 2009 г. са:

- 30/07/2009 – Приключи проект „Подобряване качеството на живот на хора с увреждания и самотни възрастни хора“. В рамките на една година, в партньорство с Фондация „ЕКИП“, са развити услугите „Социален асистент“ и „Домашен помощник“. Общо 14 души, преминават през обучение и поемат грижите за 30-те лица, ползващи услугите¹⁴¹. Трябва да се отбележи, че фондация „Екуп“ е

¹³⁶ <http://btvnews.bg/video/video/news/miren-protest-pred-pechatnitsata-v-kostinbrod.html>

¹³⁷ http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/obshtestvo/2014/02/28/2252079_dom_za_nashite_deca/?sp=1

¹³⁸ <http://btvnews.bg/video/video/tazi-sutrin/zhitelite-na-selo-petarch-obyavyavat-grazhdansko-nepodchinenie.html>

¹³⁹ http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2014/04/01/2273319_obshtinskiiat_suвет_v_kostinbrod_izgoni_lafka/

¹⁴⁰ http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2014/04/01/2273319_obshtinskiiat_suвет_v_kostinbrod_izgoni_lafka/

¹⁴¹ http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=296

столична организация и част от „Национална мрежа за децата“.

- 08/04/2009 – Община Пирдоп отбеляза Международния ден на ромите. Красимира Георгиева, специалист по „Етнически и демографски въпроси“ е основният организатор на събитието, с което Община Пирдоп почита празника на ромите с различни културни мероприятия¹⁴². Не е ясно в каква степен се включват организирани или неорганизирани граждани.

Основните събития през 2010 г. са:

- 28/04/2010 – Стартираха строителните дейности по разширяване на Пенсионерския клуб в гр. Пирдоп и изграждането на работни зали за младежки неправителствени организации, както и на общинския Център за обществена подкрепа. Първия етаж ще обхване разширението на Пенсионерския клуб. На втория етаж ще се помещават младежките неправителствени организации, регистрирани на територията на общината, както и ЦОП-Пирдоп. По този начин ще бъдат предоставени условия на представителите и на двете възрастови групи. Проектът се осъществява в рамките на споразумението за изпълнение на социалната програма за периода 01.20.2009 - 30.09.2010 г., подписано между Община Пирдоп и „Аурубис България“ АД¹⁴³.
- 17/06/2010 – Проведе се Национална кръгла маса на тема: „Президизвикателства пред местната власт за социално включване чрез заетост на хората с увреждания“, организирана от председателя на Националната федерация на работодателите на инвалиди (НФРИ), Елка Тодорова. Темите обхванаха приоритетите на българското правителство за социално включване чрез трудова заетост на хората с увреждания; президизвикателства пред общините при създаване на специализирани и социални предприятия в условия на криза; създаване на възможности за заетост в общински предприятия за хора с увреждания¹⁴⁴.

Основните събития през 2011 г. са:

- 10/04/2011 – В Център за обществена подкрепа - гр. Пирдоп стартира група за родители. Групата е за родители, вълнуващи се от децата, комуникацията, общуването и разбирането. Групата отваря пространство за различни въпроси в общуването с детето, споделяне на емоции и преживявания, промяна. Обсъжда се общуването и комуникацията между дете и родител. Участниците ще научат повече за връзката между несъзнавани преживявания и отреагирано поведение¹⁴⁵.
- 10/09/2011 – Общинската администрация проведе поредната акция от кампанията „Живей зелено!“, като пореден етап от кампанията „Живей зелено“, която стартира през пролетта по инициатива на кмета Антоанета Илиева. В Община Пирдоп се проведе обявената по-рано през седмицата акция по почистване на обществени площи, преобладаване на бордюри и подновяване на пътна маркировка¹⁴⁶.
- 24/01/2011 – Официално откриване на Информационен център в библиотеката

¹⁴² http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=266

¹⁴³ http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=389

¹⁴⁴ http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=416

¹⁴⁵ http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=601

¹⁴⁶ http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=590

към читалище „Напредък“ в гр. Пирдоп. Проектът се реализира по Програма „Българските библиотеки – място за достъп до информация и комуникация за всеки“, която е част от инициативата „Глоб@лни библиотеки“ на Фондация „Бил и Мелинда Гейтс“. Стратегическата цел на проекта е да осигури лесен и равнопоставен достъп до информация, знания, комуникации и електронни услуги в обществените библиотеки. Чрез свободно ползване на интернет и на други информационни технологии се цели интегрирането на гражданите в глобалното информационно общество, подобряване качеството на техния живот и ускоряване развитието на гражданското общество¹⁴⁷.

- 02/03/2011 – Кметът на Общината подкрепи декларация на групата „За открито управление“ към ОБС - Пирдоп. Предисторията е следната: на 28.02.2011 г., малко преди провеждането на насроченото за деня извънредно заседание на ОБС - Пирдоп, в заседателната зала на общинската администрация се провежда пресконференция на групата „За открито управление“ към ОБС - Пирдоп. Петимата съветници от групата представят пред местните медии декларация, в която изразяват категоричното си несъгласие с незачитането на законовите разпоредби и принизяването на функциите на местния законодателен орган, визуални предстоящата извънредна сесия за разглеждане на бюджета. Документът съдържа няколко възражения, мотивите за които са подкрепени и от кмета на общината Антоанета Илиева. Г-н Додов (председател на групата „За открито управление“) заяви от името на колегите си, че изявлението им е провокирано от безпрецедентното прекъсване на заседанието от 22.02.2011 г. от страна на съветниците от БСП и двамата независими, както и последвалото насрочване на ново извънредно заседание на 28.02.2011 г.¹⁴⁸
- съобщението не е датирано – Инициатива на Община Пирдоп за подкрепа и приобщаване на младежи в неравностойно положение събра ученици от 9-ти до 12-ти клас от ромски произход в лекторията на читалище „Напредък 1869“. Под ръководството на Красимира Борисова – главен специалист „Социални програми и работа с етноси“ към Общината бе организирана среща между учениците и студенти – доброволци към Младежка фондация „Арете – България“. Младите ромци се запознаха с програмата на Фондация „Заедно напред“, чиято цел е да изпрати на безплатен летен лагер младежи с доказан ромски произход на възраст до 21 години. Мисията на Фондация „Арете“ е да подкрепя израстването на лидери от средите на уязвими общности. Фондацията организира и финансира инициативи, които събират и мобилизират младежи; подпомагат изграждането на професионални мрежи; и оказват съдействие на млади хора за получаване на висше образование. Дейността на Фондация „Арете“ се подкрепя от фондация „Америка за България“ и частни донори, които оказват помощ на младежи от уязвими групи на Балканите¹⁴⁹.

ОБЩИНА ПРАВЕЦ

Няма официални данни за реализиране на проекти свързани с човешки права или стимулиране на група форма на гражданска активност. Сред проверените медии изпъкват само две теми.

Основните събития за периода от 2009-та до 2014-та са:

- 2009 – Регистрирано е „Сдружение за насърчаване на гражданската активност“, но през 2011 г. председателят му, Валентин Василев, се кандидатира за кмет на Правец. Кандидатурата му е издигната от НФСБ.
- 14/02/2013 – 150 души от Правец излязоха на протест срещу високите сметки за ток. Някои селски кметове са подвеждали съселяните си с информация, че протестът е незаконен¹⁵⁰.

ОБЩИНА САМОКОВ

В Община Самоков има няколко регистрирани НПО, които развиват дейност в сферата на интеграцията и човешките права, но всички те не са активни от няколко години.

Основните събития за периода от 2009-та до 2014-та са:

- 01/03/2010 – Кампания за изясняване на последствията от зависимостите към алкохол, тютюнопушене и наркотици под надслов „Наркотиците: път за къде?“¹⁵¹.
- 02/10/2011 – Началникът на РПУ-Самоков изпрати до всички директори на училища в града писмото на непълнолетен младеж, с което той подбужда протест срещу ромите. В следствие от въпросното писмо, полицейският шеф внесе и предложение в училищата да се проведат часове по темата за толерантност между етносите, като се обърне внимание, че у нас всички граждани са с еднакви права, а подбуждането към дискриминация е престъпление, за което се полага съд. Липсва информация дали предложението е разгледано¹⁵².
- 18/10/ 2012 – Проведе се среща по проект „Превенция на трафика сред младите ромски момичета – необходимо настояще, неизбежно бъдеще“. Водеща организация е Фондация „Социален Консултативен Център“ с партньори: Сдружение „Партньори – Самоков“, Сдружение „О рома“ и ОУ „Митрополит Авксентий Велешки“. Основна цел на срещата е обсъждане, изготвяне и приемане на едногодишен план за работа на местно ниво по превенция на трафика сред ромските момичета, съобразен със Закона за трафика и Националната програма за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите¹⁵³.

ОБЩИНА СВОГЕ

Неправителствените организации и граждански групи в Своге са:

- Местна инициативна група – Своге. Целите ѝ са: активизиране на местната

¹⁵⁰ <http://botevgrad.com/news/46468/V-Pravec-protestirat-sreshtu-ChEZ/>

¹⁵¹ <http://samokov.bg/kbp.html> - Местна комисия за борба срещу противобществените прояви на малолетните и непълнолетните, гр. Самоков

¹⁵² <http://vestnikpriatel.com/мепку-за-етническа-толерантност/>

¹⁵³ http://www.rila.tv/index.php?option=com_content&view=article&id=2497:novini&catid=1:latest-news&Itemid=165

¹⁴⁷ http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=502

¹⁴⁸ http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=509

¹⁴⁹ http://pirdop.bg/index.php?option=news&news_id=758

общност на територията на Община Своге, насърчаване на сътрудничеството и изграждане на капацитет за създаване и прилагане на местна стратегия за развитие¹⁵⁴.

- „Логос“ – няма допълнителна информация за организацията¹⁵⁵.
- Център за обществена подкрепа – чрез индивидуални и групови занимания оказва подкрепа на деца с увреждания и техните семейства, деца с противообществени прояви, деца в риск от отпадане и отпадащи от училище и всички групи, потърсили тази услуга¹⁵⁶.
- Сдружение „Музикална група - Арт Фе“¹⁵⁷
- Туристическо сдружение „Искърски пролом“¹⁵⁸ - организиране на походу¹⁵⁹.

Основните събития за периода от 2009-та до 2014-та са:

- 01/02/2013 – Обсъждане на бюджета на Община Своге за 2013 г.¹⁶⁰ се провежда в 16.30 ч., в лекционната зала на НЧ „Градище 1907“. Обсъждането протече при слаб граждански интерес¹⁶¹.
- 10/02/2013 – Над 100 протестиращи се събраха на площада в град Своге за да изразят несъгласието си с политиката на геноцид на монополиста ЧЕЗ¹⁶².
- 24/02/2013 – Част от Националния протест¹⁶³. Исканията на протестиращите са за: рехабилитация на общинската пътна мрежа, прозрачност при изпълнението на процедурите по обществени поръчки и намаляване на местните данъци и такси¹⁶⁴.
- 26/03/2013 – По инициатива на Людмила Петрова в Своге е учреден художествено-творчески клуб „Полет“¹⁶⁵.

ОБЩИНА СЛИВНИЦА

Основните събития през 2009 и 2010 г. са:

- 22/06/2009 – Работници в месокомбинат са принуждавани от своя работодател да гласуват за определена партия. Част от тях подават анонимен сигнал до национална телевизия. Няма данни за последвали принудителни действия след журналистическото разследване¹⁶⁶.
- 07/07/2010 – Жители на Сливница се събраха на протест в центъра на града. Причините са две – построяването на кариера за варовик в близост до вододаяна

зона и намерението на правителството да настани 3 000 ромски семейства в града, без това да бъде съгласувано с Общината. В резултат, ромските семейства не са настанени и кариерата за варовик не се изгражда¹⁶⁷.

- 2010 – Основана е Местна инициативна група Сливница - Драгоман. МИГ е неправителствена организация, в която членуват различни местни граждански организации, частни бизнеси и представители на общинската власт. Целта ѝ е да идентифицира и осъществи стратегията за местно развитие като взема решения за разпределянето на финансовите ресурси и управлението им. МИГ е насочена към устойчивото развитие на района. Активна и до днес¹⁶⁸.

Основните събития през 2012 и 2013 г. са:

- 17/01/2012 – Община Сливница организира публично обсъждане на проект за бюджет за 2012 г.¹⁶⁹
- 28/02/2012 – Община Сливница организира публично обсъждане на кандидатурата на общината по проект „Непознатата България – Откритието „Западни покрайнини“.¹⁷⁰
- 24/04/2013 – Община Сливница организира публично обсъждане, относно взимането на дългосрочни кредити за изпълнението на проекти на Общината.¹⁷¹
- 08/07/2013 – Община Сливница открива безплатна трапезария за социално слаби в сградата на Общината.¹⁷²

ОБЩИНА ЧЕЛОПЕЧ

Неправителствените организации в общината са следните: Дружество на инвалидите, Дружество на пенсионера, Ловна дружинка и Съюз на офицерите и сержантите от запаса.

Основните събития за периода от 2009-та до 2014-та са:

- 24/11/2009 – Застрашаването на безопасността на живущите в с. Челопеч, заради зле обезопасен главен път, е прекратено с първата копка на околвърстен път.¹⁷³.
- 15/12/2010 – Дружество на пенсионера - с. Челопеч организира Коледно тържество за своите членове¹⁷⁴.

¹⁵⁴ <http://www.ngobg.info/bg/organizations/980-%D0%BC%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B0-%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BF%D0%B0-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%B5.html>

¹⁵⁵ <http://www.ngobg.info/bg/organizations/942-%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%81.html>

¹⁵⁶ <http://www.svoqe.bg/?p=4357>

¹⁵⁷ <http://www.opac.bitie-foundation.com/activities.php?view=2&cat=2&id=OKHQINCG0KPKQlTCV0I3QmNCVICLQnNCj0IfQmNca0lDQm9Cd0lAg0lPQoNCj0lQkCDQkNCg0KlG0KTOlSI=>

¹⁵⁸ <https://www.facebook.com/pages/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%BE-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%98%D1%81%D0%BA%D1%8A%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BC-%D0%B3%D1%80%D0%A1%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%B5/392209740914668>

¹⁵⁹ <http://www.balkanec.bg/turistichsko-druzhestvo-iskarski-prolom-i-pg-vpeev-organizirat-ednodneven-turisticheski-pohod-20124.html>

¹⁶⁰ <http://www.balkanec.bg/obshtestveno-obsazhdane-na-byudzhetna-na-obshtinata-svoqe-12285.html>

¹⁶¹ <http://www.balkanec.bg/otnovo-slab-interes-kam-byudzhetna-na-obshtinata-12318.html>

¹⁶² <http://www.balkanec.bg/svoqe-protestira-sreshthu-energorazpredelitelniite-druzhestva-12498.html>

¹⁶³ <http://www.balkanec.bg/svoqe-se-vklyuchva-v-natsionalniya-protest-na-24-fevruari-12781.html>

¹⁶⁴ <http://www.balkanec.bg/svogentsi-izlyazoha-s-iskaniya-kam-kmeta-na-obshtinata-12808.html>

¹⁶⁵ <http://www.balkanec.bg/uchredihia-hudozhestveno-tvorcheski-klub-polet-13450.html>

¹⁶⁶ http://btvnews.bg/article/13717-Prinujdavali_rabotnitsi_da_glasuvat_organizirano.html

¹⁶⁷ <http://www.dnes.bg/obshtestvo/2010/07/06/jiteli-na-slivnica-na-protest-sreshthu-varovikova-kariera-i-romi.93973>

¹⁶⁸ <http://www.mig-sd.org/index.php?p=2>

¹⁶⁹ <http://www.slivnitsa.bg/bg/node/242>

¹⁷⁰ <http://www.slivnitsa.bg/bg/node/259>

¹⁷¹ <http://www.slivnitsa.bg/bg/node/453>

¹⁷² <http://www.slivnitsa.bg/bg/node/476>

¹⁷³ www.chelopech.org/?page=1238

¹⁷⁴ www.chelopech.org/?page=1380

ИЗВОДИ

1. Гражданската активност в столицата и големите градове е много по-видима, интензивна, ефективна и ефикасна в сравнение със средните и малките общини и населени места.
2. Софийска област не прави изключение от тази тенденция. Методите на изследването не позволяват да се обясни достатъчно задълбочено този факт, ако не се проведат теренни наблюдения и интервюта на място.
3. Една работна хипотеза предполага, че човешките, организационни, финансови и медийни ресурси са привлечени от столицата, което значително отслабва потенциала на гражданското общество на най-ниското ниво (в общините и кметствата).
4. Тази липса на по-задълбочено знание трябва да бъде отчасти компенсирана по време на провеждането на самото обучение на активисти от областта: да бъде използван собственият им анализ и принос за по-дълбоко осъзнаване на ограниченията и възможностите за бъдещо гражданско действие.
5. Като цяло, гражданският сектор в Софийска област не изпъква с някаква своя специфика, а следва националните процеси. Нещо повече, близостта на столицата в голяма степен изсмуква енергията на гражданското общество или я поставя в медийна сянка. Това се отнася дори за някога силни в гражданско отношение общини като Пирдоп, Златица и Копривищица.
6. Активността в сектора се организира около национална рамка, програми и политики. Характерни в това отношение са: Местните инициативни групи създадени с подкрепата на САПАРД и Националния план за развитие на селските райони; консултирането около общинския план за развитие и общинския бюджет; проектите на Агенцията за закрила на детето; дейностите, подкрепяни от Националния план за регионално развитие.
7. Проблемът е в това, че след оттеглянето на широк кръг гонори след приемането на България в ЕС, голям кръг от неправителствени организации в областта са прекратили или замразили дейността си или са се преориентирали към програми и проекти, съфинансирани от ЕС.
8. Не на последно място, изглежда, че доста от неправителствените организации, групи и мрежи нямат достъп до медии или не знаят как да общуват с медиите.

ДЕФИЦИТИ

Като цяло, основните потребности и дефицити, установени по време на проучването, които могат и трябва да се адресират през обучителна програма, са:

- Организационни: възможностите и начините за организиране на гражданската енергия.
- Мобилизационни: възможностите на социалните медии и социалните мрежи.
- Правни: правни възможности за участие, партньорство и консултиране.
- Финансови: възможни финансови източници за дейността на гражданския сектор.

- Медийни: възможности и форми за работа с медиите.
- Специфични **възможности** за участие в разработването на политики на общинско и по-ниско ниво.
- Специфични **форми** за партньорство и консултиране при разработването на политики на общинско и по-ниско ниво.
- Правата на човека и дейността на гражданите в най-ниските нива на обществена и административна организация.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Прегледът на състоянието на гражданското общество в Софийска област и избрани големи градове от страната за периода 2009 - 2014 г. дава повече добри примери за гражданска съпротива и сравнително скромнен набор от добри практики на гражданско участие, които могат да се използват като казуси в обучителна програма:

- Мрежовото, хоризонтално организиране на „Протестна мрежа“ като форма за бърза и ефективна мобилизация със силно ограничени финансови ресурси и отрязан достъп до медии.
- Мобилизиране на съседска общност за защита на невинно осъден (гр. Пловдив).
- Мобилизиране на неформална мрежа за защита срещу екстрадиране преди не-приключени следствени действия (гр. София).
- Гражданското участие в обсъждането на общинските проектобюджети.
- Използване на социални мрежи за координация при защита на нарушени човешки права и непрозрачно управление (София, Пловдив, Варна, Стара Загора, Благоевград).
- Организиране на съпротива срещу разполагане на гепо за твърди битови отпадъци без съгласието на местното население (Ботевград).
- Организиране на публични отчети на РУ на МВР за свършената работа (Ботевград).
- Използването на разнообразни източници за проектно финансиране за осигуряване на равен достъп до образование за деца от ромски произход (Ботевград).
- Референдум срещу откриването на кариери, мини и сметища (Горна Малина).
- Доброволческа кампания на Младежки червен кръст (Драгоман).
- Устойчиво развитие на Община Етрополе чрез ефективно взаимодействие на заинтересованите страни при формиране, изпълнение, контрол и мониторинг на общинските политики (Етрополе).
- Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (Златица, Костенец).
- Правна защита и съдействие на човешките права в България (Костинброд, ако продължава да съществува).
- Местна инициативна група (Констинброд, ако продължава да съществува, Своге, Сливница - Драгоман).
- Подписка в Опцивет и привличане на вниманието на националните медии.
- Извънреден селски събор в Драговищица относно опасните кучета на техен селянин.

- Успешен протест в Петърч срещу възстановяване на работа на директорка на училище.
- Сътрудничеството на общинска администрация Пиргон с НПО; инициативата „Открито управление“.
- Инициативите срещу трафика на хора и употребата на дрога в Самоков.

Същевременно, проучването изведе на преден план множество форми на активност, които не могат да бъдат определени като добри практики, но които могат да предложат поуки – примери с висока дидактична стойност:

- Гражданското участие в съвета „Антикорупция“ и комисията „Боркор“ като форма на разпилване на гражданска енергия и легитимиране на неефективни институции.
- Машабната гражданска акция срещу полигонът в „Змейово“ като пример за разпилване на гражданска енергия и последващо гражданско демотивиране.
- Акциите срещу телевизионни предавания на турски език.
- Акциите срещу европейски проекти за саниране и възстановяване на ромски гета.
- Акцията срещу настаняване на роми в Сливница.
- Политическата употреба на граждански акции срещу местната власт (напр. в Правец).
- Публичните обсъждания на общински бюджети без участие на граждани, въпреки отправената покана от страна на общинската администрация (Своге).
- Предотвратяване на гражданско участие от страна на общината под формата на постфактум оповестяване на вече взети решения или на публикуване на покани за публични обсъждания с неуточнен начин на провеждане и крайно решение (Коприщица) и др.

Към посочените по-горе добри практики и негативни казуси, проектът предвижда самите обучаеми да предложат казуси от дейността си в собствената община или населено място. Това се отнася с особена важност за гражданското участие в общините, за които не се откриват никакви данни в медиите, тъй като се предполага, че активността съществува, но е в медийна сянка. По този начин ще се повиши нивото на практическата приложимост на резултатите от обучението още при първото прилагане на програмата. От друга страна, картината на гражданската активност в Областта ще се обогати, което е важно за бъдещото развитие на обучителната програма.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Гражданското общество 2010: Гражданското общество в България: тенденции и рискове. Център за изследване на демокрацията, София, 2010
www.csd.bg/artShowbg.php?id=15422

Гражданското общество 2010: Гражданското общество в България: тенденции и рискове.

Индекс 2011: Индекс на гражданското общество 2008-2010. Гражданското общество в България: гражданска активност без участие. Институт „Отворено общество“, ПРООН, София 2011.
http://www.osf.bg/downloads/File/Civil_Society_in_Bulgaria_BG.pdf

Кодекс 2009: Кодекс на добрите практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения. Одобен от Конференцията на Международните неправителствени организации на заседанието ѝ на 1 октомври 2009 г. CONF/PLE(2009)CODE1. Съвет на Европа, 2009.
https://www.coe.int/t/ngo/Source/Code_Bulgarian_final.pdf

Участие на НПО 2009: Участие на НПО в процесите на вземане на решения. Български център за нестопанско право. София, 2009
http://www.bcnl.org/uploadfiles/documents/publikacii/uchastie_na_npo_v_procesite.pdf

Kabakchieva 2010: Kabakchieva, P., D. Hristova. Country Report of the CEE Trust. Project: Has our dream come true? Comparative research of Central and Eastern European Civil Societies. 2010. Fioramonti, L. & (2007). How Civil Society Influences Policy: A Comparative Analysis of the CIVICUS Civil Society Index in Post-Communist Europe http://www.civicus.org/new/media/CIVICUS_ODI.Fioramonti_Heinrich.pdf CIVICUS/ODI Research Report

<http://www.ngogrants.bg/public/portfolios/view.cfm?id=32>

www.eeagrants.org

Докладът „Гражданското общество между протест и политики: мониторинг на натрупания опит при изработването и прилагането на политики“ е изготвен в рамките на проект BG05/619 „Училище за активно гражданство: устойчивост на граждански форуми за разработването на политики за развитие, функциониращи на равнище общности (общини или по-малки райони)“, финансиран по „Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.“

centre for social practices

СДРУЖЕНИЕ „ЦЕНТЪР ЗА СОЦИАЛНИ ПРАКТИКИ“

СОФИЯ, 2014